

DEN NORSKE KIRKE

Kirkerådet

KR

Oslo, 13.-15. september 2017

Protokoll

Kirkerådet (KR)

13.-15.09.2017

Hotel Bastion 13.09. og Kirkens hus 14.-15.09

Til stede:

Leif Christian Andersen
Karin-Elin Berg
Kjersti Brakestad Boge
Ole Kristian Bonden
Helga Haugland Byfuglien
Anne Berit Evang
Anne Jorid Gjertsen
Agnes Sofie Gjeset

Harald Hegstad
Linn Strømme Hummelvoll
Olav Myklebust
Jan Olav Olsen
Kristin Gunleiksrud Raaum
Kari Helene Skog
Gunnar Winther
Erling Birkedal (de saker Berg hadde forfall)

Til stede: fra MKR

Kristine Sandmæl (leder)

fra SKR

Sara Ellen Anne Eira (leder)

Fravær under enkelte saker da vedtak ble fattet:

Karin-Elin Berg: KR 32/17, KR 34/17, KR 37-38/17, KR 40/17, KR 42/17
Helga Haugland Byfuglien KR 30-31/17, KR 33/17, KR 43/17
Jan Olav Olsen KR 30-31/17, KR 43/17
Anne Berit Evang KR 30-31/17

Til stede fra sekretariatet:

Berit H. Agøy
Risten Turi Aleksandersen
Ole Inge Bekkelund
Ingeborg Dybvig
Karen Marie Engeseth

Jan Rune Fagermoen
Jens-Petter Johnsen
Øyvind Meling
Paul Erik Wirgenes

Konstituering

Møtet ble ledet av Kristin Gunleiksrud Raaum, og som vanlig fulgte ordningen med en saksordfører for hver sak. Det var ingen merknader til innkallingen eller sakslisten.

Sak KR 32/17 Tilsetting av biskop i Oslo og KR 40/17 Tilsetting av ny direktør i Kirkerådet ble behandlet i lukket møte, jf. § 3 i Regler for Kirkerådets virksomhet. Jan Rune Fagermoen var sekretær for Kirkerådet under sak KR 40/17.

Torsdag 14. september ble det gjennomført seminar med to temaer: Styring og ansvar i Kirkerådet og Demokratisk valgte rådsmedlemmers rolle i kirkestyret. Erfaringer og perspektiver fra Svenska kyrkan.

Saksliste:

- KR 30/17** Orienteringssaker
- KR 30.1/17 Muntlig orientering fra KR, MKR, SKR og BM
  - KR 30.2/17 Høring – NOU 2017: 2 Integrasjon og tillit. Langsiktige konsekvenser av høy innvandring
  - KR 30.3/17 Avgjørelsesmyndighet i saker om kirkelig inndeling - myndighet til bispedømmerådene til å gjøre endringer i prostiinnndelingen innenfor bispedømmet
  - KR 30.4/17 Menighetsmøtets myndighet etter kirkeloven § 11 – brev fra KUD 22.06.2017
  - KR 30.5/17 Har Kirkerådet hjemmel til å unnta fra offentlighet avstemningsresultat ved tilsetting av biskop?
  - KR 30.6/17 Møteprinsippet – spørsmål om fjernmøte
  - KR 30.7/17 Varamedlemmets rettigheter og plikter – deltakelse i avstemningen
  - KR 30.8/17 Høring – Forslag om varig lagring av blodprøvene i nyfødtscreeningen
- KR 31/17** Referatsaker
- KR 31.1/17 Protokoll fra møte i Kirkens Nødhjelps representantskap 1. juni 2017
  - KR 31.2/17 Protokoll fra møte i NFG 23.05.17
  - KR 31.3/17 Referat fra møte i Kontrollutvalget 20.06.17
  - KR 31.4/17 Protokoll fra AGU møte 27.04.17
  - KR 31.5/17 Protokoll fra AGU møte 07.06.17
  - KR 31.6/17 Protokoll fra møte i NFG 16.08.17
- KR 32/17** Tilsetting av ny biskop i Oslo bispedømme
- KR 33/17** Regler for valg av menighetsråd, bispedømmeråd og Kirkemøtet
- KR 34/17** Samisk kirkelig valgmøte
- KR 35/17** Forslag til forskrift om Den norske kirkes medlemsregister
- KR 36/17** Liturgisk musikk – Allmenn serie 2
- KR 37/17** Prosess for arbeid med fordelingsnøkler
- KR 38/17** Samisk ungdomsutvalgs deltagelse i UKM 2017
- KR 39/17** Rapport og veivalg for Den norske kirkes kultursatsing

- KR 40/17** Tilsetting av ny direktør i Kirkerådet
- KR 41/17** Trosopplæring i Den norske kirke – Status 2017
- KR 42/17** Kirkerådets reviderte budsjett 2017
- KR 43/17** Høring om forslag til å innføre forbud om bruk av plagg som helt eller delvis dekker ansiktet i barnehager og utdanningsinstitusjoner

KR 30/17 Referatsaker

KR 30.1/17 Muntlig orientering fra KR, MKR, SKR og BM

[Kirkerådet ved direktør:](#)

1. Stortingsvalget.
2. Arenaer som Kirkerådet har deltatt på i sommer.
  - a) Samiske kirkedager
  - b) NMS- generalforsamling
  - c) Olavsfestdagene
  - d) Arendalsuka
  - e) Filmfestivalen i Haugesund
3. Nye råd og strukturer.
  - a) Kontrollutvalget – hatt første møte
  - b) AMU for rettssubjektet Den norske kirke – hatt sine første møter
  - c) Kontaktmøte mellom arbeidsgiver og arbeidstakerorg. – hatt første møter
  - d) Klagenemnda – skal ha møte i september
  - e) Internrevisjon – arbeidet i gang
4. Møte med kirkerådsdirektørene i Norden
5. Gravferd og musikk
6. Møte med bispedømmerådsledere og stiftsdirektører
7. Statistikk for inn- og utmeldinger
8. Kirkerådet 50 år i 2019
9. Reformasjonsmarkering 2017
10. Oslo Hospital og nytt kontorbygg for Kirkerådet/Kirkens hus

[Mellomkirkelig råd ved leder:](#)

1. Generalforsamling LVF – protokollen snart klar
2. Relasjonsbygging til de ortodokse kirkene i Norge
3. Innspill til KR 39/17 Rapport og veivalg for Den norske kirkes kulturelle satsing
4. Henstilling fra medlem av MKR om ikke å delta i Kirkeuken for fred
5. MKR-møte i Geneve uke 38

Samisk kirkeråd ved leder:

1. Samiske kirkedager i Arvidsjaur
2. SKR-møtet i Fauske uke 36

Bispemøtet ved preses:

1. Avskjed Ole Christian Kvarme
2. Vigsling av Herborg Oline Finnset
3. 100 år siden Bispemøtet var samlet for første gang
4. Konvertittenes situasjon
5. Preses holdt appell foran Stortinget om klima før valget
6. Samtaler med Frikirken
7. Konsultasjon angående liturgi ved dødfødsel

- KR 30.2/17 Høring – NOU 2017:2 Integrasjon og tillit. Langsiktige konsekvenser av høy innvandring
- KR 30.3/17 Avgjørelsesmyndighet i saker om kirkelig inndeling – myndighet til bispedømmerådene til å gjøre endringer i prostiinndelingen innenfor bispedømmet
- KR 30.4/17 Menighetsmøtets myndighet etter kirkeloven § 11 – brev fra KUD 22.06.2017
- KR 30.5/17 Har Kirkerådet hjemmel til å unnta fra offentlighet avstemmingsresultatet tilsetting av biskop?
- KR 30.6/17 Møteprinsippet – spørsmål om fjernmøte
- KR 30.7/17 Varamedlemmets rettigheter og plikter – deltakelse i avstemningen
- KR 30.8/17 Høring – Forslag om varig lagring av blodprøvene i nyfødtscreeningen

Forslag til vedtak

Kirkerådet tar de framlagte sakene til orientering.

KR 30/17 Vedtak

Kirkerådet tar de framlagte sakene til orientering.

Enstemmig vedtatt.

KR 31/17 Referatsaker

- KR 31.1/17 Protokoll fra møte i Kirkens Nødhjelps representantskap 1. juni 2017
- KR 31.2/17 Protokoll fra møte i NFG 23.05.2017
- KR 31.3/17 Referat fra møte i Kontrollutvalget 20.06.2017
- KR 31.4/17 Protokoll fra AGU møte 27.04.2017
- KR 31.5/17 Protokoll fra AGU møte 07.06.2017
- KR 31.6/17 Protokoll fra møte i NFG 16.08.17

Forslag til vedtak

Kirkerådet tar de framlagte sakene til orientering.

KR 31/17 Vedtak

Kirkerådet tar de framlagte sakene til orientering.

Enstemmig vedtatt.

KR 32/17 Tilsetting av biskop i Oslo bispedømme

Sammendrag

Biskop Ole Christian M. Kvarme meldte i brev av 18. januar 2017 at han ønsket å fratre stom bisop i Oslo fra 1.10.2017.

Oslo bispedømmeråd nominerte i møte 18. mai 2017 fem kandidater til ny biskop i Oslo bispedømme. Det er:

Anne-May Grasaas, domprost Oslo

Kåre Rune Hauge, sokneprest Oslo (Høybråten, Fossum og Stovner), p.t. fungerende prost i Østre Aker prosti

Marit Halvorsen Hougsnæs, direktør KA Arbeidsgiverorganisasjon for kirkelige virksomheter
Sturla Johan Stålsett, professor MF

Kari Veiteberg, bymisjonsprest Kirkens bymisjon

Det ble ikke nominert flere kandidater ved supplerende nominasjon.

Etter den kirkelige avstemningen foreligger det tre kandidater, Veiteberg, Grasaas og Stålsett. Deres selvpresentasjoner ligger på:

<https://kirken.no/nb-NO/bispedommer/Oslo/nyhetsarkiv/fem-kandidater-til-a-bli-biskop-i-oslo/>

Biskopenes uttalelser er unntatt offentlighet, og var sendt Kirkerådets medlemmer pr post.

Forslag til vedtak

Kirkerådet tilsetter XXXX som ny biskop i Oslo

Avstemning:

Kari Veiteberg 11 stemmer

Anne-May Grasaas 4 stemmer

KR 32/17 Vedtak:

Kirkerådet tilsetter Kari Veiteberg som ny biskop i Oslo bispedømme.

KR 33/17 Regler for valg av menighetsråd, bispedømmeråd og Kirkemøtet (kirkevalgreglene) - 1. gangs behandling

Sammendrag

Kirkerådet har lagt opp til at Kirkemøtet i 2018 skal vedta nye regler for valg av menighetsråd, bispedømmeråd og Kirkemøtet. Denne saken er Kirkerådets første av to behandlinger som skal munne ut i en innstilling til Kirkemøtet. Saken her inneholder ikke konkrete forslag til bestemmelser, men til overordnede føringer som skal ligge til grunn for utarbeidelse av et forslag til regelverk. Forslag til regelverk legges frem til behandling på Kirkerådets møte i desember.

Kirkerådet gjennomførte våren 2017 en bred høring på forslag til nye valgeregler og Kirkerådet mottok totalt 325 høringssvar. Disse høringssvarene er oppsummert i et eget sammendrag som følger med saken og ligger til grunn for de vurderinger Kirkerådet har gjort. Kirkerådets forslag bygger også på en evaluering av kirkevalget i 2015, *Polarisering og kontinuitet – En analyse av kirkevalget 2015*, som ble utført av KIFO – Institutt for kirke-, religions- og livssynsforskning.

Innledningsvis redegjøres det for det rettslige grunnlaget for Kirkevalget 2019 og føringer som Kirkerådet har lagt til grunn for utformingen av regelverket. Kirkerådet har videre sett behov for å foreta en større revisjon av reglene og det foreslås å gjøre ordningene for menighetsrådsvalg og valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet så like som mulig for velgeren. Kirkerådet fremmer derfor forslag om å slå to regelverk sammen til ett felles regelverk for disse to valgene. Kirkerådet har også foreslått visse tilpasninger med sikte på at reglene for kirkevalg legges så tett opp til valglovens bestemmelser som mulig.

Foruten en rekke mindre endringer redegjør Kirkerådet i saken for noen overordnede problemstillinger knyttet til bispedømmerådvalget. En av disse er forslaget om å at de kirkelige valgene gjennomføres som direkte valg. Når det gjelder hvordan ordningen for flertalls- og forholdstallsvalg skal organiseres, foreslås det at Kirkerådet i denne behandlingen samler seg om to ulike alternativer det går videre med til Kirkemøtets behandling. I neste behandling i Kirkerådet legges det opp til at Kirkerådet innstiller på ett av de to foreslåtte regelforslagene. Det foreslås også å opprette en tilskuddsordning til nomineringsgrupper.

Forslag til vedtak

1. Kirkerådet ber sekretariatet arbeide videre med regelutkastet av 27. mars 2017 ut fra følgende føringer:
  - a. Valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet gjennomføres som et direkte valg.
  - b. Det utarbeides to alternative regelforslag til paragrafer knyttet til flertalls- og forholdstallsvalg, henholdsvis bygd på alternativ 2 med nominasjonskomiteens liste og andre lister – samtidige frister og et nytt alternativ 3a) omtalt i saksorienteringen.

- c. Det etableres en tilskuddsordning i to alternativer som følger ordningene i vedtaks punkt 1 b).
- d. Det videreføres at velgeren kan avgi tre tilleggsstemmer.
- e. Strykning gjeninnføres ikke.
- f. Dersom det blir en ordning med utgangspunkt i selvstendige lister, gis det åpning for at inntil én kandidat kan gis et stemmetillegg. Dersom det blir en ordning med utgangspunkt i nominasjonskomiteens liste og andre lister – samtidige frister, fastsettes det i stedet en sperregrense med krav om fem prosents stemmeandel.
- g. Valgkretsene videreføres som i dag.
- h. Når det gjelder om det kan åpnes for stemmegivning i andre sokn på valgdagen enn sitt eget, åpnes det for at valgstyrene i fellesrådsområdet kan bestemme at det skal være mulig å kunne avgi stemme i hele fellesrådsområdet. Dersom et flertall av valgstyrene i fellesrådsområdet går inn for en slik åpning, plikter alle valgstyrene å tilrettelegge for dette.
- i. Forslagene om stemmerett og valgbarhet ved menighetsrådsvalg opprettholdes.
- j. Forslagene om stemmerett og valgbarhet ved valg av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøtet opprettholdes.
- k. Forslagene om stemmerett og valgbarhet ved valg av prest til bispedømmeråd og Kirkemøtet bearbeides slik at det presiseres at prester i fast ordnet kirkelig prestestilling er stemmeberettigede, uavhengig av hvem som er arbeidsgiver, i tråd med saksorienteringens presiseringer.
- l. Forslagene om stemmerett og valgbarhet ved valg av lek kirkelig tilsatt opprettholdes, med noen små justeringer.
- m. Skjæringsdato for manntall fastsettes til 30. juni.
- n. Frist for å oppdatere medlemskapsstatus fastsettes til 1. september.
- o. Det gis regler om at det skal etableres et manntall for prester og leke kirkelige tilsatte.
- p. Forslaget om registrering av nomineringsgrupper opprettholdes med noen presiseringer.
- q. Ved eventuell nominasjonskomitéliste kalles denne *Felleslisten*.

- r. Krav om antall kandidater ved valg av menighetsråd videreføres.
- s. Krav om antall kandidater ved valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet videreføres.
- t. Krav om antall underskrifter ved valg av menighetsråd videreføres.
- u. Krav om antall underskrifter ved valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet settes til 100 stemmeberettigede medlemmer. Det etableres samtidig en ordning med forenklet registrering for registrerte grupper.
- v. Forslaget om at valglovens bestemmelser om tillitsvalgte og tillitsutvalg legges til grunn for kirkevalgreglene, opprettholdes.
- w. Supplerende nominasjon ved forholdstallsvalg gjennomføres ikke. Det videreføres mulighet for supplerende nominasjon ved flertallsvalg i det tilfelle det er en nominasjonskomitéliste, både ved valg til menighetsråd og ved valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet.
- x. Forslaget om at bispedømmerådet skal få ansvar for å trykke stemmesedler ved valg av bispedømmeråd, opprettholdes.
- y. Det presiseres at forhåndsstemmegivningen *skal* kunne skje i hvert fellesrådsområde og at det bør kunne skje i hvert sokn og det bør legges til rette for at forhåndsstemmegivning kan foregå både på dag- og kveldstid, på de institusjoner som geografisk hører til det enkelte sokn og på sentrale møteplasser for unge i regi av menigheten.
- z. Det åpnes opp for at valgstyret kan gjennomføre ambulerende stemmegivning.
- æ. Det blir gitt hjemmel til Kirkerådet slik at Kirkerådet *kan* åpne opp for elektronisk forhåndsstemmegivning.
- ø. Bestemmelsene om stemmegivning på valgtinget presiserer at velgeren «i enerom og usett» skal brette sammen stemmeseddelen slik at det ikke er synlig hvilken valgliste velgeren stemmer på.
- å. Forslaget om mandatfordeling og kandidatføring opprettholdes.
- aa. Forslaget om foreløpig og endelig opptelling opprettholdes.
- bb. Valg av prest og leke kirkelige ansatte skjer ved preferansevalg.
- cc. Spørsmålet om valg av samiske representanter koordineres med saken om ordning for samisk kirkelig valg møte til neste gangs behandling av saken.

- dd. Valg av døvemenighetenes representant skjer ved direkte valg på bakgrunn av en kandidatliste med fem kandidater utarbeidet av en nominasjonskomité bestående av Døvekirkenes fellesråds leke medlemmer. Det åpnes for supplerende nominasjon.
2. Kirkerådet går inn for at Kirkemøtets forretningsorden endres slik at første varamedlem for døvemenighetenes medlem i Oslo bispedømmeråd blir gitt møte-, tale- og forslagsrett i Kirkemøtet.

I samtalen ble det foreslått å stryke pkt 1c, 1e, 1f og 1q. Utarbeiding av alternative regelforslag i pkt 1b ble det foreslått å erstatte 3a) med 4a).

Det ble også foreslått et nytt punkt:

ee. Kriterier for listeoppsett vurderes, inkludert krav om geografisk spredning.

Votering:

Stryke 1 c falt mot 1 stemme

Stryke 1e falt mot 2 stemmer

Stryke 1f falt mot 2 stemmer

Stryke 1q vedtatt mot 2 stemmer

Endre 1b – utrede 4a vedtatt mot 3 stemmer

Nytt punkt ee – enstemmig vedtatt

KR 33/17 Vedtak:

1. Kirkerådet ber sekretariatet arbeide videre med regelutkastet av 27. mars 2017 ut fra følgende føringer:
  - a. Valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet gjennomføres som et direkte valg.
  - b. Det utarbeides to alternative regelforslag til paragrafer knyttet til flertalls- og forholdstallsvalg, henholdsvis bygd på alternativ 2 med nominasjonskomiteens liste og andre lister – samtidige frister og et nytt alternativ 4a) omtalt i saksorienteringen.
  - c. Det etableres en tilskuddsordning i to alternativer som følger ordningene i vedtaks punkt 1 b).
  - d. Det videreføres at velgeren kan avgi tre tilleggsstemmer.
  - e. Strykning gjeninnføres ikke.

- f. Dersom det blir en ordning med utgangspunkt i selvstendige lister, gis det åpning for at inntil én kandidat kan gis et stemmetillegg. Dersom det blir en ordning med utgangspunkt i nominasjonskomiteens liste og andre lister – samtidige frister, fastsettes det i stedet en sperregrense med krav om fem prosents stemmeandel.
- g. Valgkretsene videreføres som i dag.
- h. Når det gjelder om det kan åpnes for stemmegivning i andre sokn på valgdagen enn sitt eget, åpnes det for at valgstyrene i fellesrådsområdet kan bestemme at det skal være mulig å kunne avgi stemme i hele fellesrådsområdet. Dersom et flertall av valgstyrene i fellesrådsområdet går inn for en slik åpning, plikter alle valgstyrene å tilrettelegge for dette.
- i. Forslagene om stemmerett og valgbarhet ved menighetsrådsvalg opprettholdes.
- j. Forslagene om stemmerett og valgbarhet ved valg av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøtet opprettholdes.
- k. Forslagene om stemmerett og valgbarhet ved valg av prest til bispedømmeråd og Kirkemøtet bearbejdes slik at det presiseres at prester i fast ordnet kirkelig prestestilling er stemmeberettigede, uavhengig av hvem som er arbeidsgiver, i tråd med saksorienteringens presiseringer.
- l. Forslagene om stemmerett og valgbarhet ved valg av lek kirkelig tilsatt opprettholdes, med noen små justeringer.
- m. Skjæringsdato for manntall fastsettes til 30. juni.
- n. Frist for å oppdatere medlemskapsstatus fastsettes til 1. september.
- o. Det gis regler om at det skal etableres et manntall for prester og leke kirkelige tilsatte.
- p. Forslaget om registrering av nomineringsgrupper opprettholdes med noen presiseringer.
- q. (utgår)
- r. Krav om antall kandidater ved valg av menighetsråd videreføres.

- s. Krav om antall kandidater ved valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet videreføres.
- t. Krav om antall underskrifter ved valg av menighetsråd videreføres.
- u. Krav om antall underskrifter ved valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet settes til 100 stemmeberettigede medlemmer. Det etableres samtidig en ordning med forenklet registrering for registrerte grupper.
- v. Forslaget om at valglovens bestemmelser om tillitsvalgte og tillitsutvalg legges til grunn for kirkevalgreglene, opprettholdes.
- w. Supplerende nominasjon ved forholdstallsvalg gjennomføres ikke. Det videreføres mulighet for supplerende nominasjon ved flertallsvalg i det tilfelle det er en nominasjonskomitéliste, både ved valg til menighetsråd og ved valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet.
- x. Forslaget om at bispedømmerådet skal få ansvar for å trykke stemmesedler ved valg av bispedømmeråd, opprettholdes.
- y. Det presiseres at forhåndsstemmegivningen *skal* kunne skje i hvert fellesrådsområde og at det bør kunne skje i hvert sokn og det bør legges til rette for at forhåndsstemmegivning kan foregå både på dag- og kveldstid, på de institusjoner som geografisk hører til det enkelte sokn og på sentrale møteplasser for unge i regi av menigheten.
- z. Det åpnes opp for at valgstyret kan gjennomføre ambulerende stemmegivning.
- æ. Det blir gitt hjemmel til Kirkerådet slik at Kirkerådet *kan* åpne opp for elektronisk forhåndsstemmegivning.
- ø. Bestemmelsene om stemmegivning på valgtinget presiserer at velgeren «i enerom og usett» skal brette sammen stemmeseddelen slik at det ikke er synlig hvilken valgliste velgeren stemmer på.
- å. Forslaget om mandatfordeling og kandidat kåring opprettholdes.
- aa. Forslaget om foreløpig og endelig opptelling opprettholdes.
- bb. Valg av prest og leke kirkelige ansatte skjer ved preferansevalg.

- cc. Spørsmålet om valg av samiske representanter koordineres med saken om ordning for samisk kirkelig valg møte til neste gangs behandling av saken.
  - dd. Valg av døvemenighetenes representant skjer ved direkte valg på bakgrunn av en kandidatliste med fem kandidater utarbeidet av en nominasjonskomité bestående av Døvekirkenes fellesråds leke medlemmer. Det åpnes for supplerende nominasjon.
  - ee. Kriterier for listeoppsett vurderes, inkludert krav om geografisk spredning.
2. Kirkerådet går inn for at Kirkemøtets forretningsorden endres slik at første varamedlem for døvemenighetenes medlem i Oslo bispedømmeråd blir gitt møte-, tale- og forslagsrett i Kirkemøtet.

Enstemmig vedtatt.

KR 34/17 Samisk kirkelig valg møte

Sammendrag

Saken er en oppfølging av KM 14/11 Strategiplan for samisk kirkeliv. Samisk kirkelig valg møte vil velge samiske representanter til bispedømmerådene i Nord-Hålogaland og Sør-Hålogaland bispedømmer og nominere medlemmer til Samisk kirkeråd. De nominerte vil så bli formelt valgt av Kirkemøtet. Utgangspunktet til utredning om et samisk valg møte i Den norske kirke er at elektorordningen ikke fungerte tilfredsstillende demokratisk eller praktisk. Behov for en ordning som erstatter denne har vært stor.

Valgmøtet vil også være en møteplass for samisk kirkeliv i Norge hvor både menighets ansatte, frivillige og andre kan treffes. Møtet kan gi uttalelser om saker som angår samisk kirkeliv.

Planen er at det kirkelige valg møtet skal opprettes til kirkevalgene i 2019.

Forslag til vedtak

1. Kirkerådet vedtar at det skal fremmes en sak for Kirkemøtet i 2018 om opprettelse av Samisk kirkelig valg møte i 2019. Samisk kirkelig valg møte skal velge samisk representant til bispedømmerådet i Nord - Hålogaland og Sør - Hålogaland. Samisk kirkelig valg møte skal videre nominere kandidater til Samisk kirkeråd.
2. Kirkerådet ber sekretariatet om å arbeide videre med saken til neste Kirkerådsmøte i desember. Kirkerådet ber om at det utarbeides retningslinjer for Samisk kirkelig valg møte.
3. Kirkerådet vedtar at for å være valgbar til Samisk kirkelig valg møte og til verv i samisk kirkeliv så skal man stå i Sametingets valgmannstall, eller oppfylle kriteriene for å bli registrert. I tillegg bør andre som har eller har hatt et langvarig engasjement for samisk

kirkeliv og/eller samfunn være valgbar. Samisk kirkeråd fastsetter hvilke kriterier som skal ligge til grunn for en slik inkludering og skal i tvilstilfeller avgjøre om en person oppfyller vilkårene for valgbarhet.

3. En gjennomføring av Samisk kirkelig valg møte i 2019 forutsetter at Den norske kirke blir tildelt tilstrekkelige valgmidler fra staten. Kirkerådet vil arbeide opp mot sentrale myndigheter slik at finansieringen av Kirkevalgene økes slik at Den norske kirke kan styrke valgene av samiske representanter til de sentralkirkelige og regionale rådene. Dette er viktig for at Den norske kirke som Norges folkekirke kan legge til rette for et samisk-kirkelig selvstyre.

4. Kirkerådet anbefaler at man evaluerer Samisk kirkelig valg møte etter Kirkevalgene i 2027.

Harald Hegstad fremmet alternativt forslag til vedtak:

1. Kirkerådet vedtar at det skal fremmes en sak for Kirkemøtet i 2018 om opprettelse av Samisk kirkelig valg møte i 2019. Kirkerådet ber om at det utarbeides forslag til retningslinjer for Samisk kirkelig valg møte på basis av anbefalingene fra Samisk kirkeråd og vurderingene i saksfremlegget.
2. Kirkerådet vil innarbeide kostnader til Samisk kirkelig valg møte i budsjettforslag for kirkevalget 2019.
3. Kirkerådet anbefaler at man evaluerer Samisk kirkelig valg møte etter Kirkevalgene i 2027.

Administrasjonen trakk sitt forslag

KR 34/17 Vedtak:

1. Kirkerådet vedtar at det skal fremmes en sak for Kirkemøtet i 2018 om opprettelse av Samisk kirkelig valg møte i 2019. Kirkerådet ber om at det utarbeides forslag til retningslinjer for Samisk kirkelig valg møte på basis av anbefalingene fra Samisk kirkeråd og vurderingene i saksfremlegget.
2. Kirkerådet vil innarbeide kostnader til Samisk kirkelig valg møte i budsjettforslag for kirkevalget 2019
3. Kirkerådet anbefaler at man evaluerer Samisk kirkelig valg møte etter Kirkevalgene i 2027.

Enstemmig vedtatt.

KR 35/17 Forslag til forskrift om Den norske kirkes medlemsregister

Sammendrag

Ved den seneste kirkelovreformen ble kirkeloven § 37 endret slik at det nå er Kirkemøtet som har myndighet til å vedta regler om kirkens medlemsregister. Medlemsregisteret skal ivareta en rekke funksjoner, og for kirkens ansatte er det et viktig verktøy for å løse kirkens kjerneoppgaver. Samtidig skal medlemsregisteret innfri allmennhetens behov – herunder for korrekt informasjon og informasjonssikkerhet.

Kirkerådet finner behov for å oppdatere forskrift om Den norske kirkes medlemsregister fra 2000, blant annet for å tydeliggjøre forholdet mellom sentral og lokal behandlingsansvarlig,

klargjøre begrepsbruken slik at den samsvarer mer med dagens praksis samt styrke informasjonssikkerheten i medlemsregisteret.

Kirkerådet sendte forslaget til ny forskrift på høring sent i mars 2017 med høringsfrist ved utløpet av juni 2017. Kirkerådet mottok 44 høringsvar.

Forslag til vedtak

Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet å fastsette følgende forskrift:

Forskrift om Den norske kirkes medlemsregister

Kapittel 1. Innledende bestemmelser

§ 1. Formål

Formålet med denne forskriften er å:

- a) tilrettelegge for bruk av medlemsregisteret i prestens arbeid etter tjenesteordning for menighetsprester og i forbindelse med tiltak for å ivareta de kirkelige organers ansvar etter kirkeloven, herunder ved innkalling til menighetsmøter, tilbud om kirkelig opplæring eller diakonale tiltak, innsamlingsarbeid og barne- og ungdomsarbeid,
- b) bidra til forsvarlig forvaltning og oppfølging av medlemskap i Den norske kirke, herunder sikre riktig grunnlag for kirkelig manntall og offentlige myndigheters kontroll etter lov 13. juni 1969 nr. 25 om trdomssamfunn og ymist anna og lov 12. juni 1981 nr. 64 om tilskott til livssynssamfunn, og
- c) sikre konfidensialitet, integritet og tilgjengelighet i Den norske kirkes medlemsregister, herunder at regler gitt i og i medhold av lov 14. april 2000 nr. 31 om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven) med forskrifter etterleves.

§ 2. Virkeområde

Denne forskriften gjelder for Den norske kirkes medlemsregister og omhandler all behandling av personopplysninger i forbindelse med planlegging, gjennomføring og registrering av kirkelige handlinger samt innmeldinger i og utmeldinger av Den norske kirke.

§ 3. Definisjoner

I denne forskriften forstås med:

- a) medlemsregister: Den norske kirkes elektronisk lagrede opplysninger om medlemmer og tilhørende, kirkelige handlinger samt inn- og utmeldinger,
- b) sentral behandlingsansvarlig: den som er ansvarlig for all behandling av personopplysninger i medlemsregisteret og som bestemmer hvilke hjelpemidler som skal brukes,
- c) lokal behandlingsansvarlig: den som er ansvarlig for behandlingen av personopplysninger på fellesrådsnivå,
- d) kirkelige handlinger: dåp, konfirmasjon, vigsel og gravferd,
- e) kirkelig fellesråd: kirkelig fellesråd og menighetsråd med fellesrådsfunksjoner.

Kapittel 2. Behandling av personopplysninger i medlemsregisteret

§ 4. Behandlingsansvar

Kirkerådet er sentral behandlingsansvarlig for Den norske kirkes medlemsregister og administrerer registeret. Ansvar et ivaretas av Kirkerådets direktør dersom ikke annet er bestemt av Kirkerådet.

Kirkelig fellesråd er lokal behandlingsansvarlig for opplysninger i medlemsregisteret som registreres for alle sokn i det aktuelle fellesrådsområdet. Ansvar et ivaretas av organets daglige leder dersom ikke annet er bestemt av kirkelig fellesråd.

Behandlingsansvarlig plikter å sørge for at bestemmelsene i denne forskriften og regler gitt i og i medhold av lov 14. april 2000 nr. 31 om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven) blir fulgt.

§ 5. Registreringsplikt

Sentral behandlingsansvarlig skal sørge for at det føres register over personer som i samsvar med kirkeloven § 3 er medlem av eller anses å høre inn under Den norske kirke, jf. kirkeloven § 3 nr. 10.

Opplysninger om personer som blir døpt, konfirmert, vigslet til ekteskap og jordfestet ved prest i

Den norske kirke, skal inntas i medlemsregisteret, jf. kirkeloven § 37 annet ledd.

Sentral behandlingsansvarlig skal sikre at Den norske kirke har ett medlemsregister, og dette skal føres elektronisk. Lokal behandlingsansvarlig plikter å påse at varig registrering av kirkelige handlinger samt inn- og utmeldinger kun skjer i medlemsregisteret.

§ 6. Opplysninger som skal registreres

Medlemsregisteret skal inneholde opplysninger om den registrertes navn, folkeregistrerte bostedsadresse, fødselsnummer, kode for familietilhørighet, kirkelig status (medlem / hørende inn under), dåp eller innmelding (dato og sted) og tilhørighet til sokn og valgkrets i henhold til folkeregistrert adresse. Medlemsregisteret kan også inneholde opplysninger om den registrertes postadresse samt digital kontaktinformasjon.

Registreringen av kirkelige handlinger skal omfatte følgende opplysninger:

- a) dåp: navn på og fødselsnummer til den dømte, navn på og fødselsnummer til foreldre, navn på faddere samt dato og sted for dåpen. Faddere kan ikke registreres med fødselsnummer. Ved nøddåp og hjemmedåp skal også dato og sted for stadfestelse av dåpen registreres. Ved dåp av person over religiøs myndighetsalder registreres ikke navn på og fødselsnumre til den dømtes foreldre.
- b) konfirmasjon: navn på, fødselsnummer til og dåpsdato for konfirmanten samt dato og sted for konfirmasjonen.
- c) vigsel: navn på og fødselsnumre til dem som har inngått ekteskap samt dato og sted for vigselen.
- d) gravferd: navn på og fødselsnummer til avdøde samt dato, sted og ansvarlig sokn for gravferden. Dersom jordpåkastelsen ikke skjer samtidig med resten av gravferdshandlingen, registreres tid og sted for jordpåkastelsen.

Dersom fødselsnummer til den som skal registreres mangler og vedkommende venter på å få tildelt fødselsnummer, skal registrering av den kirkelige handlingen utsettes til

fødselsnummer foreligger. Dersom den registrerte ikke venter på å få tildelt fødselsnummer, skal handlingen registreres på vedkommendes navn.

§ 7. Tilgjengelighet

Medlemsregisteret skal gjøres tilgjengelig for Kirkerådet, biskopene og bispedømmerådene, de kirkelige fellesråd, menighetsråd og prester i Den norske kirke. Det er kun personer med tjenstlig behov som skal ha tilgang til opplysninger i medlemsregisteret.

§ 8. Overføring av opplysninger til andre registre

For en begrenset periode kan det overføres opplysninger fra medlemsregisteret til øvrige lovlige registre for soknet.

§ 9. Utlevering av opplysninger fra medlemsregisteret

Registrerte opplysninger om en person kan bare gjøres tilgjengelig for den som er registrert eller som saken ellers direkte gjelder, jf. forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav e.

Opplysninger i medlemsregisteret skal ikke utleveres til tredjeparter for kommersielle formål, eller på annen måte brukes av Den norske kirke for kommersielle formål.

Denne bestemmelsen er ikke til hinder for at sentral behandlingsansvarlig kan

- a) gi forskere tilgang til opplysninger fra medlemsregisteret, jf. forvaltningsloven § 13 d og § 13 e.
- b) offentliggjøre statistiske opplysninger basert på medlemsregisteret, og
- c) utlevere informasjon i henhold til prinsippet om dataportabilitet etter bransjenormer godkjent av Datatilsynet.

§ 10. Ajourhold

På grunnlag av opplysninger fra den som er registrert, plikter sentral og lokal behandlingsansvarlig å holde medlemsregisteret à jour.

Sentral behandlingsansvarlig plikter i tillegg å holde medlemsregisteret à jour på grunnlag av opplysninger fra Statens kartverks matrikkel, Det sentrale folkeregister og Enhetsregisteret.

Lokal behandlingsansvarlig plikter i tillegg å holde medlemsregisteret à jour på grunnlag av registreringer fra den som til daglig foretar registreringer i medlemsregisteret for det enkelte sokn.

Den som er ansvarlig for å gjennomføre kirkelige handlinger, plikter å gi melding til den som ivaretar det daglige ansvaret for medlemsregisteret i vedkommende sokn om dåp, konfirmasjon, vigsel til ekteskap og gravferd i Den norske kirke samt innmelding i og utmelding av Den norske kirke.

§ 11. Rette- og sletteplikt

Sentral og lokal behandlingsansvarlig skal av eget tiltak rette, slette eller supplere opplysninger som ikke lenger har betydning, er uriktige eller ufullstendige.

§ 12. Informasjonssikkerhet

Sentral og lokal behandlingsansvarlig er ansvarlige for at det iverksettes tiltak for å sikre nødvendig konfidensialitet, integritet og tilgjengelighet i medlemsregisteret.

Sentral behandlingsansvarlig skal legge til rette for tilstrekkelig informasjonssikkerhet i medlemsregisteret og kan gi lokal behandlingsansvarlig bindende pålegg dersom krav i personopplysningslovgivningen ikke blir overholdt.

Sentral og lokal behandlingsansvarlig skal gjennomføre tiltak som sikrer at medlemsregisteret og opplysninger i dette er tilgjengelig når det er behov for dette. Dette innebærer blant annet at:

- a) kopier av opplysninger og annet nødvendig materiale skal sikres for at medlemsregisteret skal kunne rekonstrueres etter tap og
- b) sentral og lokal behandlingsansvarlig skal benytte en felles kommunikasjonskanal bestemt av sentral behandlingsansvarlig.

Dersom det oppdages datainnbrudd i maskiner som inneholder eller som kommuniserer med datamaskin som inneholder medlemsregisteret, eller det forekommer andre avvik, skal lokal behandlingsansvarlig straks varsle sentral behandlingsansvarlig. Sentral behandlingsansvarlig plikter umiddelbart å underrette Datatilsynet om datainnbrudd og andre avvik.

Kapittel 3. Avsluttende bestemmelser

§ 13. Utfyllende retningslinjer

Sentral behandlingsansvarlig kan fastsette utfyllende retningslinjer som skal sikre informasjonssikkerhet for opplysninger fra medlemsregisteret. Sentral behandlingsansvarlig fastsetter nærmere regler og rutiner for ajourhold, kontroll og oppdeling av opplysningene i registeret. Rutinene skal ikke kunne endres eller settes ut av funksjon uten særskilt autorisasjon.

§ 14. Kirkerådets myndighet til å gjøre endringer i forskriften

Kirkerådet kan gjøre mindre endringer i forskriften.

§ 15. Ikrafttredelse

Denne forskriften trer i kraft straks.

Kristin Gunleiksrud Raaum fremmet følgende forslag

1. Å stryke § 1c
2. Sette inn Sentral og lokal behandlingsansvarlig... i § 4, tredje ledd
3. Endre kan til skal i § 6 a, andre punktum

Votering: Forslag 1 falt mot 1 stemme. Administrasjonen tok forslag 2 og 3 inn i sin innstilling.

KR 35/17 Vedtak:

Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet å fastsette følgende forskrift:

Forskrift om Den norske kirkes medlemsregister

Kapittel 1. Innledende bestemmelser

§ 1. Formål

Formålet med denne forskriften er å:

- a) tilrettelegge for bruk av medlemsregisteret i prestens arbeid etter tjenesteordning for menighetsprester og i forbindelse med tiltak for å ivareta de kirkelige organers ansvar etter kirkeoven, herunder ved innkalling til menighetsmøter, tilbud om kirkelig opplæring eller diakonale tiltak, innsamlingsarbeid og barne- og ungdomsarbeid,
- b) bidra til forsvarlig forvaltning og oppfølging av medlemskap i Den norske kirke, herunder sikre riktig grunnlag for kirkelig manntall og offentlige myndigheters kontroll etter lov 13. juni 1969 nr. 25 om trudomssamfunn og ymist anna og lov 12. juni 1981 nr. 64 om tilskott til livssynssamfunn, og
- c) sikre konfidensialitet, integritet og tilgjengelighet i Den norske kirkes medlemsregister, herunder at regler gitt i og i medhold av lov 14. april 2000 nr. 31 om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven) med forskrifter etterleves.

§ 2. Virkeområde

Denne forskriften gjelder for Den norske kirkes medlemsregister og omhandler all behandling av personopplysninger i forbindelse med planlegging, gjennomføring og registrering av kirkelige handlinger samt innmeldinger i og utmeldinger av Den norske kirke.

§ 3. Definisjoner

I denne forskriften forstås med:

- a) medlemsregister: Den norske kirkes elektronisk lagrede opplysninger om medlemmer og tilhørende, kirkelige handlinger samt inn- og utmeldinger,
- b) sentral behandlingsansvarlig: den som er ansvarlig for all behandling av personopplysninger i medlemsregisteret og som bestemmer hvilke hjelpemidler som skal brukes,
- c) lokal behandlingsansvarlig: den som er ansvarlig for behandlingen av personopplysninger på fellesrådsnivå,
- d) kirkelige handlinger: dåp, konfirmasjon, vigsel og gravferd,
- e) kirkelig fellesråd: kirkelig fellesråd og menighetsråd med fellesrådsfunksjoner.

Kapittel 2. Behandling av personopplysninger i medlemsregisteret

§ 4. Behandlingsansvar

Kirkerådet er sentral behandlingsansvarlig for Den norske kirkes medlemsregister og administrerer registeret. Ansvar et ivaretas av Kirkerådets direktør dersom ikke annet er bestemt av Kirkerådet.

Kirkelig fellesråd er lokal behandlingsansvarlig for opplysninger i medlemsregisteret som registreres for alle sokn i det aktuelle fellesrådsområdet. Ansvar et ivaretas av organets daglige leder dersom ikke annet er bestemt av kirkelig fellesråd.

Sentral og lokal behandlingsansvarlig plikter å sørge for at bestemmelsene i denne forskriften og regler gitt i og i medhold av lov 14. april 2000 nr. 31 om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven) blir fulgt.

§ 5. Registreringsplikt

Sentral behandlingsansvarlig skal sørge for at det føres register over personer som i samsvar med kirkeloven § 3 er medlem av eller anses å høre inn under Den norske kirke, jf. kirkeloven § 3 nr. 10.

Opplysninger om personer som blir døpt, konfirmert, vigslet til ekteskap og jordfestet ved prest i

Den norske kirke, skal inntas i medlemsregisteret, jf. kirkeloven § 37 annet ledd.

Sentral behandlingsansvarlig skal sikre at Den norske kirke har ett medlemsregister, og dette skal føres elektronisk. Lokal behandlingsansvarlig plikter å påse at varig registrering av kirkelige handlinger samt inn- og utmeldinger kun skjer i medlemsregisteret.

§ 6. Opplysninger som skal registreres

Medlemsregisteret skal inneholde opplysninger om den registrertes navn, folkeregistrerte bostedsadresse, fødselsnummer, kode for familietilhørighet, kirkelig status (medlem / hørende inn under), dåp eller innmelding (dato og sted) og tilhørighet til sokn og valgkrets i henhold til folkeregistrert adresse. Medlemsregisteret kan også inneholde opplysninger om den registrertes postadresse samt digital kontaktinformasjon.

Registreringen av kirkelige handlinger skal omfatte følgende opplysninger:

- a) dåp: navn på og fødselsnummer til den dømte, navn på og fødselsnummer til foreldre, navn på faddere samt dato og sted for dåpen. Faddere skal ikke registreres med fødselsnummer. Ved nøddåp og hjemmedåp skal også dato og sted for stadfestelse av dåpen registreres. Ved dåp av person over religiøs myndighetsalder registreres ikke navn på og fødselsnumre til den dømtes foreldre.
- b) konfirmasjon: navn på, fødselsnummer til og dåpsdato for konfirmanten samt dato og sted for konfirmasjonen.
- c) vigsel: navn på og fødselsnumre til dem som har inngått ekteskap samt dato og sted for vigselen.
- d) gravferd: navn på og fødselsnummer til avdøde samt dato, sted og ansvarlig sokn for gravferden. Dersom jordpåkastelsen ikke skjer samtidig med resten av gravferdshandlingen, registreres tid og sted for jordpåkastelsen.

Dersom fødselsnummer til den som skal registreres mangler og vedkommende venter på å få tildelt fødselsnummer, skal registrering av den kirkelige handlingen utsettes til fødselsnummer foreligger. Dersom den registrerte ikke venter på å få tildelt fødselsnummer, skal handlingen registreres på vedkommendes navn.

§ 7. Tilgjengelighet

Medlemsregisteret skal gjøres tilgjengelig for Kirkerådet, biskopene og bispedømmerådene, de kirkelige fellesråd, menighetsråd og prester i Den norske kirke. Det er kun personer med tjenstlig behov som skal ha tilgang til opplysninger i medlemsregisteret.

§ 8. Overføring av opplysninger til andre registre

For en begrenset periode kan det overføres opplysninger fra medlemsregisteret til øvrige lovlige registre for soknet.

§ 9. Utlevering av opplysninger fra medlemsregisteret

Registrerte opplysninger om en person kan bare gjøres tilgjengelig for den som er registrert eller som saken ellers direkte gjelder, jf. forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav e.

Opplysninger i medlemsregisteret skal ikke utleveres til tredjeparter for kommersielle formål, eller på annen måte brukes av Den norske kirke for kommersielle formål.

Denne bestemmelsen er ikke til hinder for at sentral behandlingsansvarlig kan

- a) gi forskere tilgang til opplysninger fra medlemsregisteret, jf. forvaltningsloven § 13 d og § 13 e.
- b) offentliggjøre statistiske opplysninger basert på medlemsregisteret, og
- c) utlevere informasjon i henhold til prinsippet om dataportabilitet etter bransjenormer godkjent av Datatilsynet.

§ 10. Ajourhold

På grunnlag av opplysninger fra den som er registrert, plikter sentral og lokal behandlingsansvarlig å holde medlemsregisteret à jour.

Sentral behandlingsansvarlig plikter i tillegg å holde medlemsregisteret à jour på grunnlag av opplysninger fra Statens kartverks matrikkel, Det sentrale folkeregister og Enhetsregisteret.

Lokal behandlingsansvarlig plikter i tillegg å holde medlemsregisteret à jour på grunnlag av registreringer fra den som til daglig foretar registreringer i medlemsregisteret for det enkelte sokn.

Den som er ansvarlig for å gjennomføre kirkelige handlinger, plikter å gi melding til den som ivaretar det daglige ansvaret for medlemsregisteret i vedkommende sokn om dåp, konfirmasjon, vigsel til ekteskap og gravferd i Den norske kirke samt innmelding i og utmelding av Den norske kirke.

§ 11. Rette- og sletteplikt

Sentral og lokal behandlingsansvarlig skal av eget tiltak rette, slette eller supplere opplysninger som ikke lenger har betydning, er uriktige eller ufullstendige.

§ 12. Informasjonssikkerhet

Sentral og lokal behandlingsansvarlig er ansvarlige for at det iverksettes tiltak for å sikre nødvendig konfidensialitet, integritet og tilgjengelighet i medlemsregisteret.

Sentral behandlingsansvarlig skal legge til rette for tilstrekkelig informasjonssikkerhet i medlemsregisteret og kan gi lokal behandlingsansvarlig bindende pålegg dersom krav i personopplysningslovgivningen ikke blir overholdt.

Sentral og lokal behandlingsansvarlig skal gjennomføre tiltak som sikrer at medlemsregisteret og opplysninger i dette er tilgjengelig når det er behov for dette. Dette innebærer blant annet at:

- a) kopier av opplysninger og annet nødvendig materiale skal sikres for at medlemsregisteret skal kunne rekonstrueres etter tap og
- b) sentral og lokal behandlingsansvarlig skal benytte en felles kommunikasjonskanal bestemt av sentral behandlingsansvarlig.

Dersom det oppdages datainnbrudd i maskiner som inneholder eller som kommuniserer med datamaskin som inneholder medlemsregisteret, eller det forekommer andre avvik, skal lokal behandlingsansvarlig straks varsle sentral behandlingsansvarlig. Sentral

behandlingsansvarlig plikter umiddelbart å underrette Datatilsynet om datainnbrudd og andre avvik.

Kapittel 3. Avsluttende bestemmelser

§ 13. Utfyllende retningslinjer

Sentral behandlingsansvarlig kan fastsette utfyllende retningslinjer som skal sikre informasjonssikkerhet for opplysninger fra medlemsregisteret. Sentral behandlingsansvarlig fastsetter nærmere regler og rutiner for ajourhold, kontroll og oppdeling av opplysningene i registeret. Rutinene skal ikke kunne endres eller settes ut av funksjon uten særskilt autorisasjon.

§ 14. Kirkerådets myndighet til å gjøre endringer i forskriften

Kirkerådet kan gjøre mindre endringer i forskriften.

§ 15. Ikrafttredelse

Denne forskriften trer i kraft straks.

Enstemmig vedtatt.

KR 36/17 Liturgisk musikk Allmenn serie 2

Samandrag

Saksdokumentet gjer greie for prosessen som har funne stad etter Kyrkjemøtet 2017. I tillegg til at dokumentet presenterer og grunngir forslag til vedtak, synleggjer det korleis Hovudserie 2 har vorte omarbeidd etter Kyrkjemøtet 2017, slik at serien no svarer til det Kyrkjemøtet ba Kyrkjerådet om i 04/17 Fastsetjing av liturgisk musikk.

Etter vedtaket i Kyrkjemøtet i januar 2017, har Kyrkjerådet rådført seg med Liturgisk musikkutval (LMU) og ei utvida referansegruppe. Nemnd for gudstenesteliv har vedteke ein heilskapleg hovudserie som står støtt i den rytmiske musikktradisjonen, og som i stil skiljer seg tydeleg frå dei to andre hovudseriane. Kyrie har fått ei trinitarisk utforming.

Gloria vert lagt til rette for kortform med «amen» etter første takt i 3. linje.

Forslag til vedtak

1. Kyrkjerådet vedtek Hovudserie 2, som inneheld desse fire ledda:
  - Kyrie/ Bønerop -av Mari Tesdal Hinze,
  - Gloria/ Lovsong - av Magnus Beite,
  - Sanctus/ Heilag – av Torbjørn Dyrud,
  - Agnus Dei/ Du, Guds Lam – av Tore W. Aas.
2. Saken blir oversendt Bispemøtet for læremessig uttalelse.

KR 36/17 Vedtak:

1. Kyrkjerådet vedtek Hovudserie 2, som inneheld desse fire ledda:
  - Kyrie/ Bønerop -av Mari Tesdal Hinze,

- Gloria/ Lovsong - av Magnus Beite,
- Sanctus/ Heilag – av Torbjørn Dyrud,
- Agnus Dei/ Du, Guds Lam – av Tore W. Aas.

2. Saken blir oversendt Bispemøtet for læremessig uttalelse.

Samrøystes vedteke.

KR 37/17 Prosess for arbeid med fordelingsnøkler

Sammendrag

Forslag til endring i fordelingsnøkler mellom bispedømmerådene skal være sak på Kirkemøtet i 2019. I KM 10/14 ble følgende vedtatt:

«Kirkemøtet ber om at det arbeides videre med fordelingsnøkler for ressursfordeling mellom bispedømmene og ber om at det fremmes sak om dette på et senere møte.»

I komiteinnstillingen og vedtaket i sak KM 5/17 bes Kirkerådet komme med en orientering om prosessen med arbeidet med forslag til endringer:

«Komiteen er opptatt av at arbeidet med justeringer av fordelingsnøkler i gruppe 1 prioriteres. Endringer kan først gjennomføres når det foreligger en oversikt over ressurs situasjonen i det nye rettssubjektet. En slik oversikt vil foreligge når regnskapet for 2017 er avsluttet. Forslaget til endringer bør etter komiteens vurdering utarbeides av en bredt sammensatt gruppe.»

Det bør snarest etableres et prosjekt for å utarbeide forslag til endringer i fordelingsnøkler, slik at bispedømmerådene får forslagene på høring våren 2018. Kirkemøtet får da saken i 2019 med alle bispedømmerådernes vurderinger fremkommer.

Forslag til vedtak

Proessen med å utarbeide forslag til endringer i fordelingsnøkler mellom bispedømmerådene, og mellom bispedømmerådene og Kirkerådet starter opp høsten 2017, slik at forslagene kan sendes på høring våren 2018. Prosessen ledes av en prosjektleder og legges frem for Kirkemøtet 2019.

KR 37/17 Vedtak:

Proessen med å utarbeide forslag til endringer i fordelingsnøkler mellom bispedømmerådene, og mellom bispedømmerådene og Kirkerådet starter opp høsten 2017, slik at forslagene kan sendes på høring våren 2018. Prosessen ledes av en prosjektleder og legges frem for Kirkemøtet 2019.

Enstemmig vedtatt.

KR 38/17 Samisk ungdomsutvalgs deltagelse i UKM 2017

Sammendrag

Samisk kirkeråd vedtok i sak 33/16 at Samisk ungdomsutvalg, heretter nevnt som SUNG, skulle opprettes på bakgrunn av mål om dette i Strategiplan for samisk kirkeliv. Den primære oppgaven til SUNG er å uttale seg om saker til SKR, MKR og KR som berører samisk ungdom og annen urfolksungdom, samt å på sikt bidra til en samisk ungdomssamling. SUNG har ikke blitt tatt inn i UKM-statuttene, og har pr. i dag ingen plass i UKM, ei heller faller SUNG inn under hvem som i utgangspunktet kan delta som observatører. Det fremmes sak om endringer i UKM-statutter for UKM 2018 med tanke på SUNGs deltagelse. I foreliggende sak foreslås det at SUNGs medlemmer får delta med tale- og forslagsrett under UKM 2017.

Forslag til vedtak

1. Medlemmene av SUNG gis på bakgrunn av innspill fra Ufung rett til å delta i UKM i 2017 med tale- og forslagsrett.
2. Ved gjennomgang og regelfesting av ungdomsdemokratiet i Den norske kirke, så må samisk representasjon tas opp til vurdering i henhold til Strategiplan for samisk kirkeliv (KM 8/11).

KR 38/17 Vedtak:

1. Medlemmene av SUNG gis på bakgrunn av innspill fra Ufung rett til å delta i UKM i 2017 med tale- og forslagsrett.
2. Ved gjennomgang og regelfesting av ungdomsdemokratiet i Den norske kirke, så må samisk representasjon tas opp til vurdering i henhold til Strategiplan for samisk kirkeliv (KM 8/11).

Enstemmig vedtatt.

KR 39/17 Rapport og veivalg for Den norske kirkes kultursatsing

Sammendrag

I sak KR 61/13 *Styrking av kirkens kunst- og kulturarbeid* vedtok Kirkerådet at kultur skulle opp som sak på Kirkemøte innen en fem-års periode, i 2018. Saken skulle ha følgende elementer:

- Rapport om utvikling på feltet siden 2005
- Analyse av dagens situasjon
- Videre veivalg for kunst og kultur i Den norske kirke

Saksdokumentet følger denne disposisjonen.

Kapittel 1 Rapport om utvikling på feltet siden 2005

Her redegjøres det for prosessen Den norske kirke har hatt i kultursaken frem til og etter vedtak om etablering av kirkelige kunst- og kultursentre i 2005. Kirkerådet lyktes ikke i å etablere kirkelige sentre, men fikk midler til kulturrådgiverstillinger i stedet.

Kirkemøtet understreket i 2005 at Den norske kirke skulle være en offensiv aktør i det allmenne kulturliv. Derfor omtales sentrale kulturpolitiske dokumenter og forskning på kulturfeltet, men også fordi kirkens kultursatsing påvirkes av politiske endringer, jf. regionreformen med mulig regionalisering av kulturpolitikken.

Kapittel 2 Analyse av dagens situasjon

Det er flere syn i og utenfor kirken på hva et kirkehus kan brukes til. Dette belyses da det er en naturlig samtale å ha om det å være kirke i dag. Kirkemøtet i 2005 oppfordret menigheten til å ta et bredt spekter av kunstuttrykk i bruk. Det skjer i stor grad, men det er kirkemusikk, konserter og andre kulturarrangement som er fundamentet i kirken som kulturaktør. Her peker tallene oppover mens kirkestatistikken viser negativ trend for korvirksomhet. Dette er underlig, da man vet at tall innenfor korfeltet er sterkt oppadgående. I nyere forskningen om kulturarenaer og kulturaktivitet, dokumenteres det at kirken bruker flere profesjonelle kunstnere enn før.

Kirkens kultursatsing både har og trenger frivillige. Forskning viser at kirken ligger på nivå med idretten når det spørres etter om man har flere/færre frivillige aktører som bruker arenaen. Kirken begynte å føre statistikk på dette området i 2014. Det er for tidlig å si noe om en trend her, men kulturfeltet viser en svært positiv og gledelig oppgang fra 2014 til 2016. Utdanningsinstitusjonene har vist interesse for kunst- og kultur feltet både i studie- og forskningsprogrammer de senere årene. Akademia, særlig de kirkelige utdanningsinstitusjonene, blir derfor en viktig dialogpart om kirke, kunst og kultur.

Kapittel 3 Videre veivalg for kunst og kultur i Den norske kirke

I saksforberedelsene til dette dokumentet har Kirkerådet konsultert det kirkelige miljøet på feltet for å få innspill til mulige veivalg for kirkens kultursatsing. Forslag til vedtak har tatt utgangspunkt i innkomne forslag og dokumentasjonen på kapittel 1 og 2. Det fremmes forslag om tilskudd til å stimulere opprettelse av ulike kompetansenettverk knyttet opp mot bispedømmene. Det kan gi en god synergieffekt mellom de ulike aktørene innenfor et fagfelt og styrke kulturlivet regionalt og lokalt.

Forslag til vedtak

Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet å fatte følgende vedtak:

1. *Kunsten å være kirke* Kirkemøtet gleder seg over arbeidet som har skjedd på kulturfeltet i Den norske kirke siden 2005. Utredningen *Kunsten å være kirke – om kirke, kunst og kultur* og betydningen av dens høringsmaterie, er en ressurs i det videre arbeidet med kirke, kunst og kultur på alle plan i Den norske kirke.
2. Kirkemøtet mener at kirken bør ha et kontinuerlig faglig arbeid innen kunst og teologi slik at kompetanse på feltet blir ivaretatt og videreutviklet. Kirkemøtet oppfordrer alle nivå i Den norske kirke til å legge til rette for møtepunkt hvor teologi, kunst og kultur kan tematiseres.
3. *Integrering av kultur i eksisterende planverk*
Kirkemøtet anbefaler alle landets menigheter til å integrere sitt kulturarbeid i det eksisterende planverk for menigheten, særlig i tilknytning til *Plan for kirkemusikk*.
4. *Koordinering av kultur i samisk kirkeliv*
Kirkemøtet oppfordrer Kirkerådet og Samisk kirkeråd sammen med Nidaros, Sør-Hålogaland og Nord-Hålogaland bispedømmeråd til å styrke og å koordinere satsingen på kirkelig kultur innenfor samisk kirkeliv.

5. *Bygging av nye kirker*

Kirkemøtet vil fremheve betydningen av å utarbeide planer for utsmykning, inventar og utstyr samt plass til orgel fra starten av når det skal bygges ny kirke. Arkitekt, kunstner og orgelbygger bør samarbeide tidlig om et helhetlig uttrykk for kirkebygget. Akustikk og lyssetting må integreres i prosjekteringen.

6. *Styrking av kirkemusikken i gudstjeneste- og kulturliv*

Kirkemøtet oppfordrer menighetene til å styrke kirkemusikkens posisjon i kirkens gudstjeneste- og kulturliv gjennom økte stillingsprosenter for å gi kirkemusikerne mulighet til å utøve fri kunstnerisk virksomhet, drive korarbeid og til å samarbeide med det lokale kulturliv.

7. *Kor- og barne-/ungdomsorganisasjoner*

Kirkemøtet ber Kirkerådet ta initiativ til styrket samarbeid og koordinering av kompetanseutvikling med andre kor- og barne-/ungdomsorganisasjoner for å fremme og utvikle Den norske kirkes korarbeid i årene fremover.

8. *Kompetansenettverk for kultur i Den norske kirke*

Kirkemøtet oppfordrer bispedømmene til å etablere og å utvikle ulike kompetansenettverk i bispedømmene innen kunst og kultur. Hovedoppgaven for nettverkene bør være å styrke, koordinere og videreformidle kompetansen i eksisterende miljøer og å nyttiggjøre seg kompetansetiltak og nettverksbygging hos samarbeidsparter slik at Den norske kirke styrkes som en attraktiv og profesjonell aktør innen norsk kulturliv. Kulturrådgiverne er en viktig ressurs i denne nettverksbyggingen.

9. *Kirken og kulturpolitikken*

Kirkemøtet ber Kirkerådet om å påse at Den norske kirke, som aktør på kulturfeltet, blir ivarettatt på alle nivåer i kulturpolitiske prosesser og virkemiddelbruk.

10. *Utdanningsentre/institusjoner*

Kirkemøtet oppfordrer utdanningsinstitusjonene til å legge inn kulturkompetanse i sine utdanningsprogram for de kirkelige utdanningsgruppene både i grunn- og etterutdanningstilbudet. Kirkerådet bes følge opp dette arbeidet i kompetansekrav til de vigslede stillingene.

11. *Pilegrimsarbeid*

Kirkemøtet oppfordrer menighetene til å samarbeide med andre menigheter og aktører om pilegrimsarbeid og åpne kirker, særlig langs pilegrimsleder.

Etter samtalen ble følgende forslag til vedtak fremmet:

1. Kirkerådet ber administrasjonen arbeide videre med de innspill som kom frem i møtet.
2. Kirkerådet ber om å få saken tilbake til møtet i desember 2017.

Administrasjonen trakk sitt forslag

KR 39/17 Vedtak:

1. Kirkerådet ber administrasjonen arbeide videre med de innspill som kom frem i møtet.
2. Kirkerådet ber om å få saken tilbake til møtet i desember 2017.

Enstemmig vedtatt.

KR 40/17 Tilsetting av ny direktør i kirkerådet

Sammendrag

Kirkerådets direktør Jens-Petter Johnsen har gjennomført sin andre åremålsperiode 31.mai 2018, og går derfor av som direktør. Kirkerådet må gi nødvendige fullmakter for at rekrutteringsarbeidet av ny direktør kan settes i gang.

I denne saken foreslås det at Arbeidsutvalget gis fullmakt til å anskaffe rekrutteringsbyrå til å bistå arbeidet, og at utvalget gjennomfører prosess med utlysning, intervju og innstilling av kandidatene. Det vil da kunne bli tilsetting i Kirkerådets møte i mars 2018, og eventuell tiltredelse i juni 2018.

Det foreslås videreført ordningen med åremål på 6 år med mulighet for forlengelse en periode.

Forslag til vedtak

1. Kirkerådets arbeidsutvalg får fullmakt til å sette i gang og gjennomføre rekrutteringsprosess for ny direktør i Kirkerådet. Arbeidsutvalget skal legge frem forslag til vedtak om tilsetting av direktør til møtet i Kirkerådet i mars 2018.
2. Det skal tilsettes direktør i åremålsstilling på 6 år, med mulighet for forlengelse en periode til på 6 år.
3. Arbeidsutvalget får fullmakt til å anskaffe og la seg bistå av rekrutteringsbyrå i tilsettingsprosessen.
4. Kjente og antatte kostnader er innarbeidet i revidert budsjett for 2017, og det resterende vil bli innarbeidet i Kirkerådets budsjett for 2018.

Harald Hegstad fremmet et nytt punkt 2: Kirkerådet ber om å få forslag til utlysningstekst til behandling på desembermøtet. Nåværende punkt 2 - 4 blir punkt 3 - 5.

KR 40/17 Vedtak:

1. Kirkerådets arbeidsutvalg får fullmakt til å sette i gang og gjennomføre rekrutteringsprosess for ny direktør i Kirkerådet. Arbeidsutvalget skal legge frem forslag til vedtak om tilsetting av direktør til møtet i Kirkerådet i mars 2018.
2. Kirkerådet ber om å få forslag til utlysningstekst til behandling på desembermøtet.
3. Det skal tilsettes direktør i åremålsstilling på 6 år, med mulighet for forlengelse en periode til på 6 år.
4. Arbeidsutvalget får fullmakt til å anskaffe og la seg bistå av rekrutteringsbyrå i tilsettingsprosessen.
5. Kjente og antatte kostnader er innarbeidet i revidert budsjett for 2017, og det resterende vil bli innarbeidet i Kirkerådets budsjett for 2018.

Enstemmig vedtatt.

KR 41/17 Trosopplæring i Den norske kirke - status 2017

Sammendrag

Kirkens grunnleggende oppdrag er å gjøre til disipler ved å døpe og lære å holde alt Jesus har befalt. Slik innledes «GUD GIR – VI DELER», plan for trosopplæring i Den norske kirke. Videre slår planen fast at «dåp og opplæring hører uløselig sammen. I en barnedøpende folkekirke er dåpsopplæring nødvendig for at barn og unge skal bli kjent med troen som de døpes til».

2017 markerer en milepæl i arbeidet med trosopplæringsreformen. Alle landets menigheter har utarbeidet sin lokale trosopplæringsplan og er i gang med å gjennomføre et omfattende trosopplæringstilbud for bredden av barn og unge i Den norske kirke. Under vurdering av framtidsutsikter skrev Kirkerådet i årsrapporten for 2016:

«Fra 2017 går trosopplæringsreformen over i driftsfasen når siste pulje med menigheter slutfører sine lokale trosopplæringsplaner. [...] Utfordringen fremover er å sikre fortsatt fornyelse og kvalitet i trosopplæringstiltakene, større oppslutning og et godt samvirke mellom de tidsavgrensede tiltakene og det barne- og ungdomsarbeidet som er kontinuerlige tilbud i regi av menigheten og barne- og ungdomsorganisasjonene.»

Det legges ned en betydelig innsats på alle nivå i Den norske kirke, organisasjonene og fagmiljøene i gjennomføring og utvikling av trosopplæringsarbeidet. Trosopplæringen preger menighetens fellesskap, både gjennom økt deltakelse i «hverdagskirken» og ved at barn og ungdom involveres som deltakere i gudstjenestelivet. Fortsatt er det et hovedmål å arbeide for at flere av kirkens barn og unge deltar på mer trosopplæring, både gjennom kontinuerlige tilbud og de tidsavgrensede tiltakene. Trosopplæringsreformen bidrar til at kirken forholder seg jevnlig til alle sine dømte barn og unge.

I perioden 2003 til 2017 har trosopplæring vært et hovedsatsningsområde for hele Den norske kirke. Å gjennomføre et innholdsmessig godt og omfattende trosopplæringstilbud for bredden av kirkens barn og unge, er en oppgave som krever god ledelse, store ressurser og fortsatt høy prioritering også når reformen i driftsfasen skal gjennomføres som en integrert del av menighetenes virksomhet.

Fortsatt fornyelse og kvalitet i trosopplæringen krever kvalifiserte medarbeidere, tverrfaglig samarbeid, frivillig innsats og broer mellom tidsavgrensede og kontinuerlige tilbud for barn og unge i menighetene.

Forslag til vedtak

Kirkerådet tar saken til orientering med de merknader som fremkom i møtet.

Etter samtalen ble følgende forslag til vedtak fremmet:

1. Kirkerådet tar statusoppdateringen til orientering.
2. Kirkerådet ber om at det forberedes en sak om trosopplæring for Kirkemøtet.
Administrasjonen trakk sitt forslag

KR 41/17 Vedtak:

1. Kirkerådet tar statusoppdateringen til orientering.

2. Kirkerådet ber om at det forberedes en sak om trosopplæring for Kirkemøtet.

Enstemmig vedtatt.

KR 42/17 Kirkerådets regnskap per juli 2017 og reviderte budsjett 2017

Statsbudsjettet for 2017 ga et tilskudd til rettssubjektet Den norske kirke på kr 1 964,2 mill. Dette ble fordelt i tråd med KR 61/16. Våren 2017 er virksomheten tilført kr 35,6 mill i form av overførte ubrukte midler fra 2016, Ovf-midler samt økning i Revidert nasjonalbudsjett. Samlet tilskudd er nå på kr 2 040,6 mill. Rammen er fordelt til hvert Bispedømmeråd og til Kirkerådet i korrigert tildelingsbrev av 9. juni 2017.

I saken presenteres total fordeling til hver enhet slik det ble fordelt i korrigert tildelingsbrev. Regnskap for hele rettssubjektet Den norske kirke består av følgende deler: rettssubjektskostnader, kirkerådskostnader, bispemøtekostnader, kostnader til KUN og kostnader til alle bispedømmeråd samt til Svalbard kirke. I saken kommenteres ikke regnskap for hvert bispedømmeråd, men saken presenterer og kommenterer revidert budsjett for rettssubjektskostnader, Kirkerådet, Bispemøtet og KUN.

Samkjøring av 15 regnskapsenheter med 11 bispedømmeråd, Kirkerådet, Bispemøtet, KUN og Svalbard kirke til ett felles system med nye rutiner, og overgangen fra kontantprinsipp til regnskapsprinsipp, gjør at det gjenstår arbeid med korrekt klassifisering av kostnader frem mot prøveårsoppgjør og årsoppgjør. Arbeid med åpningsbalanse har også vært mer krevende enn ventet.

Oppdaterte regnskapstall per juli viser at virksomheten samlet sett drives innenfor gitte budsjetttrammer. For Kirkerådet viser regnskapet mindreforbruk på noen budsjettposter, og merforbruk på andre, men uten at dette påvirker de samlede budsjetttrammene. Kirkerådets budsjett inneholder mange poster med stor risiko og usikkerhet. Overført mindreforbruk fra 2016, økt tildeling og mindreforbruk utgjør betydelige summer. Samtidig får Kirkerådet økte kostnader på en rekke poster som ikke var budsjettert som er redegjort for i saken. Det styres mot et mindreforbruk på Kirkerådets budsjett på kr 9 mill, som anses som en nødvendig buffer for resten av året. De eksterne inntektene for Kirkerådet er konservativt behandlet. Selv om de anses å være realistiske, er det likevel budsjettert konservativt slik at lønns- og driftskostnader foreslås holdt innenfor tildelingen.

I revideringen av budsjettet for Kirkerådet, Bispemøtet og KUN kan summene for de enkelte justeringene synes å virke små å fremme som vedtak, men oppsettet er endret slik at det er mer i tråd med fremtidig budsjettering og rapportering.

Foreslåtte endringer for Rettssubjektskostnader er betydelige da disse justeres med i hovedsak tre forhold: viderefordeling av pensjonsmidler, innarbeidelse av tilskuddsmidler til budsjettgruppe 2 (Økumeniske kontingenter etc.) og budsjettgruppe 3 (Tilskudd til annen kirkelig virksomhet) samt viderefordeling av midler til andre diverse kostnader på bispedømmerådene som for eksempel til frikjøp.

Tabellene leses med hele 1000 kr. Pluss på kostnadssiden er økninger i kostnader, minus er reduksjoner. Minus på inntektssiden er økte inntekter, pluss er reduksjon.

Forslag til vedtak

Kirkerådet vedtar følgende revidert budsjett for 2017 (tall i hele 1000 kr):

Totalt budsjett for hele rettssubjektet Den norske kirke:

	Årsbudsjett
Inntekter*	-2 040 616
Tilskudd til andre**	477 037
Lønn	1 281 233
Driftskostnader	282 381
Driftsresultat	35
* Tilskudd fra Kulturdep., Justisdep. og Ovf samt midler fra Kirkens landsfond	
** Budsjettgruppe 1B, 2 og 3	

Kirkerådets og Bispemøtets reviderte budsjett:

Kirkerådets administrasjon	Revidert budsjett - total			
	Lønn	Drift	Kostnader	Inntekter
120 - Kirkerådet administrasjon	-	-	-	-
1203100 - Fellesutgifter administrasjonen	215	17 300	17 515	-
1203110 - Informasjon og Kommunikasjon	4 984	1 498	6 482	-693
1203120 - Direktør og direktørens stab	4 219	837	5 056	-
1203130 - Økumenikk og internasjonale relasjoner	5 351	3 580	8 931	-1 934
1203140 - Kirkeordningsspørsmål	5 724	1 800	7 524	-
1203150 - Medlemsregistre og andre register	1 495	250	1 745	-
1203160 - Samisk kirkeliv	3 422	2 508	5 930	-354
1203210 - Internasj arbeid misjon SMM	689	222	911	-364
1203220 - Diakoni	3 481	1 749	5 230	-
1203230 - Trosopplæring og undervisning	3 942	5 940	9 881	-1 260
1203240 - Gudstjenesteliv og kultur	3 896	1 902	5 798	-200
1203250 - Kirkebygg og kirkerom	898	402	1 300	-
1203260 - Menighetsutvikling	3 238	2 316	5 554	-214
1203300 - Personal og admavdeling	5 799	18 154	23 953	-725
1203310 - Personalarbeid	3 573	100	3 673	-
1203320 - Økonomi og adm	4 473	150	4 623	-
Totalsum	55 400	58 708	114 108	-5 744

Bispemøtet	Revidert budsjett - total			
	Lønn	Drift	Kostnader	Inntekter
1303100 - Fellesutgifter administrasjonen	3 034	2 600	5 634	-
Totalsum	3 034	2 600	5 634	-

Revidert budsjett for Kirkelig utdanningscenter i Nord (KUN):

KUN	Revidert budsjett - total			
	Lønn	Drift	Kostnader	Inntekter
1403100 - Fellesutgifter administrasjonen	3 834	2 423	6 257	-328
Totalsum	3 834	2 423	6 257	-328

Budsjett for prosjekter/særskilte aktiviteter i Kirkerådet foreslås videreført:

	Revidert budsjett - total			
	Lønn	Drift	Kostnader	Inntekter
1201101 - Kirke - helse	-	330	330	-
1201102 - Forbruk og rettferd	-	400	400	-
1201103 - Kirke 18 - 30	-	250	250	-
1201104 - Gudstjenesteprosjekter	-	600	600	-
1201106 - Samiske kirkedager 2017	-	180	180	-
1201109 - Reformasjonjubileet	-	1 500	1 500	-
1201114 - Flyktningearbeid	-	250	250	-
1201115 - Samisk Salmesang	-	90	90	-
1201116 - Kultur	-	100	100	-54
1201204 - Konfirmantbrosjyren	-	600	600	-
1201209 - Pilgrim i orgelsko	-	50	50	-
1201117 - Prosjekt 2017	-	5 500	5 500	-
Total	-	9 850	9 850	-54

Revidert budsjett for rettssubjektskostnader (prefiks 110):

Beskrivelse	Beløp til KR-sak 61/16	Endring i revidert budsjett	Revidert budsjett total
Kirkemøtet	5 700	-800	4 900
Kirkerådet - driften av det valgte råd inkl AGU	1 800	160	1 960
Ungdommens kirkemøte (UKM) - driften av det valgte råd	580	-	580
Mellomkirkelig råd (MKR) – driften av det valgte råd	870	-	870
Annet virksomhet under MKR	300	500	800
Samisk kirkeråd (SKR) - driften av det valgte råd	430	-	430
IKT – inter-/intranett inkl systemansvarlig	5 250	-	5 250
IKT - arkiv Public360 + nødvendig videreføring av WebSak inkl systemansvarlig	2 010	-	2 010
IKT – KIKT (kundeavtale med Kirkepartner IKT)	15 900	-	15 900
IKT - Medlemsregisteret inkl systemansvarlig	9 800	-	9 800
IKT – LPR-avtale med Tet inkl systemansvarlig	12 000	-	12 000
IKT - Eierstyring IKT	1 800	-	1 800
Revisjon	700	1 000	1 700
Kontrollutvalg og internkontroll/internrevisjon	1 250	-	1 250
Forsikring næringsdrift+yrkesskade (+gruppeliv SPK)	2 500	-	2 500
Fellessystemer som WebCruiter og Questback	1 000	-	1 000
Pensjonspremie (5 av 6 terminer betales i 2017)	175 400	-	175 400
Pensjon viderefordelt til hver enhet	-	-164 518	-164 518
Andre felleskostnader, lønnsoppgjør, pensjonsusikkerhet og felleskostnader, husleie, frikjøp, bispeinnsettelse, risiko/buffer m.m.	40 000	6 440	46 440
Frikjøp, mer/mindreforbruk 2016, etc. viderefordelt til enheter		-10 866	-10 866
Strategiske satsinger jf KM 18/16: Religionsdialog + Rekrutteringsprosjektet KR 19/17	500	2 000	2 500
Refusjon av ansvars- og ulykkesforsikring v/Kirkelig arbeidsgiver- og interesseorganisasjon (KA)	300	-	300
KA-medlemskontingent	1 500	-	1 500
KUN, Kirkelig utdanningscenter i nord	5 000	-5 782	-782
Sum rettssubjektsnivå	284 590	-171 866	112 724
Budsjettgruppe 2 (Økumeniske kontingenter etc)		10 000	10 000
Budsjettgruppe 3 (Tilskudd til annen kirkelig virksomhet)		23 515	23 515
Totalt rettssubjektsnivå		-138 351	146 239

KR 42/17 Vedtak:

Kirkerådet vedtar følgende revidert budsjett for 2017 (tall i hele 1000 kr):

Totalt budsjett for hele rettssubjektet Den norske kirke:

	Årsbudsjett
Inntekter*	-2 040 616
Tilskudd til andre**	477 037
Lønn	1 281 233
Driftskostnader	282 381
Driftsresultat	35
* Tilskudd fra Kulturdep., Justisdep. og Ovf samt midler fra Kirkens landsfond	
** Budsjettgruppe 1B, 2 og 3	

Kirkerådets og Bispemøtets reviderte budsjett:

Kirkerådets administrasjon	Revidert budsjett - total			
	Lønn	Drift	Kostnader	Inntekter
120 - Kirkerådet administrasjon	-	-	-	-
1203100 - Fellesutgifter administrasjonen	215	17 300	17 515	-
1203110 - Informasjon og Kommunikasjon	4 984	1 498	6 482	-693
1203120 - Direktør og direktørens stab	4 219	837	5 056	-
1203130 - Økumenikk og internasjonale relasjoner	5 351	3 580	8 931	-1 934
1203140 - Kirkeordningsspørsmål	5 724	1 800	7 524	-
1203150 - Medlemsregistre og andre register	1 495	250	1 745	-
1203160 - Samisk kirkeliv	3 422	2 508	5 930	-354
1203210 - Internasj arbeid misjon SMM	689	222	911	-364
1203220 - Diakoni	3 481	1 749	5 230	-
1203230 - Trosopplæring og undervisning	3 942	5 940	9 881	-1 260
1203240 - Gudstjenesteliv og kultur	3 896	1 902	5 798	-200
1203250 - Kirkebygg og kirkerom	898	402	1 300	-
1203260 - Menighetsutvikling	3 238	2 316	5 554	-214
1203300 - Personal og admavdeling	5 799	18 154	23 953	-725
1203310 - Personalarbeid	3 573	100	3 673	-
1203320 - Økonomi og adm	4 473	150	4 623	-
Totalsum	55 400	58 708	114 108	-5 744

Bispemøtet	Revidert budsjett - total			
	Lønn	Drift	Kostnader	Inntekter
1303100 - Fellesutgifter administrasjonen	3 034	2 600	5 634	-
Totalsum	3 034	2 600	5 634	-

Revidert budsjett for Kirkelig utdanningscenter i Nord (KUN):

KUN	Revidert budsjett - total			
	Lønn	Drift	Kostnader	Inntekter
1403100 - Fellesutgifter administrasjonen	3 834	2 423	6 257	-328
Totalsum	3 834	2 423	6 257	-328

Budsjett for prosjekter/særskilte aktiviteter i Kirkerådet foreslås videreført:

	Revidert budsjett - total			
	Lønn	Drift	Kostnader	Inntekter
1201101 - Kirke - helse	-	330	330	-
1201102 - Forbruk og rettferd	-	400	400	-
1201103 - Kirke 18 - 30	-	250	250	-
1201104 - Gudstjensteprosjekter	-	600	600	-
1201106 - Samiske kirkedager 2017	-	180	180	-
1201109 - Reformasjonjubileet	-	1 500	1 500	-
1201114 - Flyktningearbeid	-	250	250	-
1201115 - Samisk Salmesang	-	90	90	-
1201116 - Kultur	-	100	100	-54
1201204 - Konfirmantbrosjyren	-	600	600	-
1201209 - Pilgrim i orgelsko	-	50	50	-
1201117 - Prosjekt 2017	-	5 500	5 500	-
Total	-	9 850	9 850	-54

Revidert budsjett for rettssubjektskostnader (prefiks 110):

Beskrivelse	Beløp til KR-sak 61/16	Endring i revidert budsjett	Revidert budsjett total
Kirkemøtet	5 700	-800	4 900
Kirkerådet - driften av det valgte råd inkl AGU	1 800	160	1 960
Ungdommens kirkemøte (UKM) - driften av det valgte råd	580	-	580
Mellomkirkelig råd (MKR) – driften av det valgte råd	870	-	870
Annet virksomhet under MKR	300	500	800
Samisk kirkeråd (SKR) - driften av det valgte råd	430	-	430
IKT – inter-/intranett inkl systemansvarlig	5 250	-	5 250
IKT - arkiv Public360 + nødvendig videreføring av WebSak inkl systemansvarlig	2 010	-	2 010
IKT – KIKT (kundeavtale med Kirkepartner IKT)	15 900	-	15 900
IKT - Medlemsregisteret inkl systemansvarlig	9 800	-	9 800
IKT – LPR-avtale med Tet inkl systemansvarlig	12 000	-	12 000
IKT - Eierstyring IKT	1 800	-	1 800
Revisjon	700	1 000	1 700
Kontrollutvalg og internkontroll/internrevisjon	1 250	-	1 250
Forsikring næringsdrift+yrkesskade (+gruppeliv SPK)	2 500	-	2 500
Fellessystemer som WebCruiter og Questback	1 000	-	1 000
Pensjonspremie (5 av 6 terminer betales i 2017)	175 400	-	175 400
Pensjon viderefordelt til hver enhet	-	-164 518	-164 518
Andre felleskostnader, lønnsoppgjør, pensjonsusikkerhet og felleskostnader, husleie, frikjøp, bispeinnsettelse, risiko/buffer m.m.	40 000	6 440	46 440
Frikjøp, mer/mindreforbruk 2016, etc. viderefordelt til enheter		-10 866	-10 866
Strategiske satsinger jf KM 18/16: Religionsdialog + Rekrutteringsprosjektet KR 19/17	500	2 000	2 500
Refusjon av ansvars- og ulykkesforsikring v/Kirkelig arbeidsgiver- og interesseorganisasjon (KA)	300	-	300
KA-medlemskontingent	1 500	-	1 500
KUN, Kirkelig utdanningscenter i nord	5 000	-5 782	-782
Sum rettssubjektsnivå	284 590	-171 866	112 724
Budsjettgruppe 2 (Økumeniske kontingenter etc)		10 000	10 000
Budsjettgruppe 3 (Tilskudd til annen kirkelig virksomhet)		23 515	23 515
Totalt rettssubjektsnivå		-138 351	146 239

Enstemmig vedtatt.

KR 43/17 Høring om forslag om å innføre forbud mot bruk av plagg som helt eller delvis dekker ansiktet i barnehager og utdanningsinstitusjoner

Sammendrag

Kunnskapsdepartementet sender på høring et forslag om å innføre forbud mot bruk av plagg som helt eller delvis dekker ansiktet i barnehager og utdanningsinstitusjoner. Forbudet vil gjelde både i offentlige og private institusjoner, og vil omfatte barnehager, grunnskoler og videregående opplæring, voksenopplæring, folkehøyskoler, fagskoler, universiteter og høyskoler og opplæring som gis med hjemmel i introduksjonsloven. Et forbud vil omfatte elever, studenter og deltagere i ordningene etter introduksjonsloven, samt ansatte i alle de nevnte institusjonene. Det foreslås å gjøre unntak for bruk av ansiktsdekkende plagg som er begrunnet i klimatiske, pedagogiske, sikkerhetsmessige eller helsemessige forhold. Høringsforslaget innebærer endringer i barnehageloven, opplæringslova, friskolelova, folkehøyskoleloven, voksenopplæringsloven, universitets- og høyskoleloven, fagskoleloven og introduksjonsloven.

Høringsnotatet ligger på:

<https://www.regjeringen.no/contentassets/2d30727f4098476d9b2d5081f65a92b8/horingsnotat-om-forbud-mot-heldekkende-ansiktsplagg-i-barnehager-og-utdanningsinstitusjoner.pdf>

Høringsfristen er 20.september 2017.

Forslag til vedtak

Kirkerådet vedtar vedlagte høringssvar til høringen Høring om forslag om å innføre forbud mot bruk av plagg som helt eller delvis dekker ansiktet i barnehager og utdanningsinstitusjoner, og ber om at den blir oversendt Kunnskapsdepartementet.

[Høring om forslag om å innføre forbud mot bruk av plagg som helt eller delvis dekker ansiktet i barnehager og utdanningsinstitusjoner.](#)

- [Høringsuttalelse fra Kirkerådet, Den norske kirke](#)

Kirkerådet benytter seg av anledningen, gjennom den åpne høringsrunden, til å komme med våre kommentarer til utredningen. Kirkerådet er samtidig kritisk til at verken Den norske kirke eller Norges Kristne Råd er inkludert i høringslisten. Kirkene samler de fleste som tilhører et trossamfunn i Norge og har omfattende kompetanse på trostilhørighet og hvilke uttrykk slik tilhørighet gir - også i spørsmål som omhandler klesplagg.

Kirkerådet verdsetter det grundige arbeidet som er lagt ned i lovforslaget og særlig i forarbeidet. Vi mener departementet i sitt forslag anfører relevante argumenter både for og imot et eventuelt forbud, og vi verdsetter at det refereres til forarbeider fra Wergelands-senteret og HL-senteret, samt samtaler med relevante institusjoner.

Den norske kirke er også medlem av Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn (STL), og stiller seg bak STL høringsvar. (sjekkes etter STLs rådsmøte 19.9)

Bakgrunn

Religiøse plagg eller smykker har vært del av norske, kristent funderte, tradisjonsuttrykk i tusen år. I historisk perspektiv er det ikke lenge siden kristne kvinner i store deler av Norge dekket sitt hår med skaut eller andre hodeplagg. Bruken av religiøst betingende plagg forsvant i løpet av de siste hundre år nesten helt i Norge, men dukket opp igjen i vår tid i andre religioner.

Dagens debatter om bruk av hijab viser at religiøse plagg knyttet til islam er følelsesladet og vanskelig å akseptere for mange. Bruken av burka eller nikab er enda mer omstridt, på tross av at plaggene nesten ikke er i bruk i Norge (ss. 22-23 i høringsnotatet). Bruk av slike plagg oppleves av mange som fremmedgjørende, provoserende og som et uttrykk for skjulte hensikter eller religiøs ekstremisme. Dette gjelder både internt i muslimske miljøer og i stor-samfunnet for øvrig. Bruken av slike plagg tilspisser forholdet mellom majoritet og minoritet på en urovekkende måte. På denne bakgrunn forstår vi hvorfor spørsmålet om forbud reises.

Et livssynsåpent samfunn

Men vi ønsker et samfunn der det er stor takhøyde for ulike religiøse uttrykk, slik bl.a. *NOU 2013: 1 Det livssynsåpne samfunn* uttrykker i sitt forslag til prinsipper for tros- og livssynspolitikken i Norge:

8. Alle bør akseptere å bli eksponert for andres tros- og livssynspraksis i det offentlige rom. (s. 18)

Høringsnotatet redegjør for relevante føringer i Norges menneskerettslige forpliktelser og drøfter forholdet mellom trosfrihet og regulering av plagg som knyttes til religiøs identitet. For departementet er det særlig viktig å fremheve dommen i den europeiske menneskerettsdomstol i 2014 i forbindelse med innføringen av et tilsvarende (om enn ikke likt) forbud i Frankrike i 2011 (se s. 17 ff), fordi det her gis rom for et slikt forbud uten at det går på bekostning av våre menneskerettslige forpliktelser.

Departementets høringsnotat legger avgjørende vekt på hvilke *praktiske* utfordringer disse plaggene medfører i barnehager og i utdanningsinstitusjoner: godt sosialt samvær, tilfredsstillende utvikling hos små barn og gode undervisningsforhold der samhandling, kommunikasjon og en opplevelse av trygghet står sentralt.

Kirkerådet er enig i at plagg som helt eller delvis dekker ansiktet slik høringsnotatet definerer det, i stor grad vanskeliggjør vår tradisjonelle forståelse av god kommunikasjon.

Menneskerettighetene stadfester friheten til å gi uttrykk for sin tro og sitt livssyn privat og offentlig. Den friheten kan myndighetene bare begrense når det saklig begrunnes med at den hindrer andres friheter, helse eller sikkerhet. Vi kan ikke se at de praktiske problemene ved bruken av plagg som helt eller delvis dekker ansiktet, i Norge i dag, er av en slik art at et nasjonalt forbud er påkrevd.

Lokale og fleksible løsninger

Kirkerådet er imot innføringen av et nasjonalt forbud både av prinsipielle og praktiske årsaker – og disse to begrunnelsene henger tett sammen.

I Kirkerådets hørings svar til *NOU 2016:13 Samvittighetsfrihet i arbeidslivet*.
Høringsuttalelse fra Kirkerådet, under overskriften *Premisser for samvittighetsfrihet*, sies det:

Utredningens konklusjon er at det anbefales «en tolerant grunnholdning og smidige løsninger i møte mellom arbeidstaker og arbeidsgiver i praksis framfor ytterligere lovfesting av reservasjonsadgang, med mindre det er i et helt konkret spørsmål er helt spesielle forhold som taler for lovregulering» (s. 12). Kirkerådet støtter en slik holdning til samvittighetsspørsmål, og ønsker i samsvar med utredningen liten grad av lovregulering [...]. (s. 2 i hørings svaret, datert 01.03.2017))

I nevnte hørings svar fremgår det også hvor dyptgripende og alvorlige uttrykk for religiøs samvittighet kan være. Momenter fra hørings svaret om samvittighetsfrihet er derfor svært aktuelle for gjeldende hørings svar om forbud for visse klesplagg. Vi må ha respekt at også bruk av religiøse plagg for enkelte er et samvittighetsspørsmål.

Kirkerådet mener at *nasjonalt* lovforbud mot visse klesplagg ikke oppfyller kriteriet til en «... tolerant grunnholdning og smidige løsninger i møte mellom ...» arbeidstaker og arbeidsgiver og – i dette tilfellet – også utdanningsinstitusjon og elev/student. Vi mener prinsipielt at slike spørsmål best finner sitt svar på «lavest mulig nivå», slik at menneskene som er involvert blir ansvarliggjort og innlemmet i løsningen dersom en konflikt oppstår. Det innebærer også at kunnskap om og kontakt med de personer dette gjelder blir forankret lokalt. Slike saker har til nå i mange tilfeller blitt løst gjennom gode samtaler og en god formidling av *hvorfor* slike enkelte plagg oppleves som problematiske.

Det er allerede behovskriterier for å nekte nikab/burka som blir brukt på flere studiesteder: identifikasjon, helse og hygiene, sikkerhet og kommunikasjon (henvisning til HiOAs forbud mot heldekkende plagg, s. 23 i høringsnotatet). Ønskes man å regulere disse kriteriene i lokale regler, er det i dag allerede rom for det. Kirkerådet har tillitt til at utdanningsinstitusjonene kan gjøre dette på en god måte. Det må etter vår vurdering sees nærmere på muligheten for at det åpnes for slik regulering også i barnehageloven (jf. s. 8).

Mulige konsekvenser av nasjonalt forbud

Kirkerådet forstår intensjonen i forslaget om forbud mot plagg som helt eller delvis dekker ansiktet, men stiller spørsmål ved at departementet foreslår et slikt forbud når det er mangelfull forskning på *konsekvensene* av et slikt forbud – og når de få funn som er gjort antyder økt trakassering, fremmedgjøring og manglende integrering ved innføringen av slike forbud. Vi ønsker ikke tilfeller der utdanning velges bort på bakgrunn av et nasjonalt forbud. Her tror vi lokale løsninger – samtale og dialog, og i siste runde lokale regler – i større grad vil bidra til at dette *ikke* skjer.

Et annet moment som i mindre grad er belyst – og som det også mangler god dokumentasjon på – er om et nasjonalt forbud i større grad vil gjøre plagg som helt eller delvis dekker ansiktet til «symbolplagg» som brukes i protest. Det er vi ikke tjent med – og minst av alle er kvinner som eventuelt velger å bære plaggene tjent med det.

Avslutning

Forslaget om et nasjonalt forbud mot plagg som helt eller delvis dekker ansiktet, viser nok en gang at vi må legge til rette for god dialog tros- og livssynssamfunnene imellom, men i enda større grad at de samme samfunnenes kompetanse blir brukt av samfunnet for øvrig.

Kirkerådet er imot et nasjonalt forbud mot plagg som helt eller delvis dekker ansiktet.

Karin-Elin Berg foreslo å utvide 4. avsnitt i punktet «Et livssynsåpent samfunn», siste avsnitt i punktet «Lokale og fleksible løsninger» og å legge til en setning helt til sist i høringsuttalelsen.

Vedtak:

Kirkerådet vedtar vedlagte høringssvar til høringen Høring om forslag om å innføre forbud mot bruk av plagg som helt eller delvis dekker ansiktet i barnehager og utdanningsinstitusjoner, med de endringer som fremkom i møtet, og ber om at den blir oversendt Kunnskapsdepartementet.

Høring om forslag om å innføre forbud mot bruk av plagg som helt eller delvis dekker ansiktet i barnehager og utdanningsinstitusjoner.

- Høringsuttalelse fra Kirkerådet, Den norske kirke

Vi viser til høringsnotat av 21. juni 2017: «Høring om forslag om å innføre forbud mot bruk av plagg som helt eller delvis dekker ansiktet i barnehager og utdanningsinstitusjoner».

Kirkerådet benytter seg av anledningen, gjennom den åpne høringsrunden, til å komme med våre kommentarer til utredningen. Kirkerådet er samtidig kritisk til at verken Den norske kirke eller Norges Kristne Råd er inkludert i høringslisten. Kirkene samler de fleste som tilhører et trossamfunn i Norge og har omfattende kompetanse på trostilhørighet og hvilke uttrykk slik tilhørighet gir - også i spørsmål som omhandler klesplagg.

Kirkerådet verdsetter det grundige arbeidet som er lagt ned i lovforslaget og særlig i forarbeidet. Vi mener departementet i sitt forslag anfører relevante argumenter både for og imot et eventuelt forbud, og vi verdsetter at det refereres til forarbeider fra Wergelandssenteret og HL-senteret, samt samtaler med relevante institusjoner.

Bakgrunn

Religiøse plagg eller smykker har vært del av norske, kristent funderte, tradisjonsuttrykk i tusen år. I historisk perspektiv er det ikke lenge siden kristne kvinner i store deler av Norge dekket sitt hår med skaut eller andre hodeplagg. Bruken av religiøst betingende plagg forsvant i løpet av de siste hundre år nesten helt i Norge, men dukket opp igjen i vår tid i andre religioner.

Dagens debatter om bruk av hijab viser at religiøse plagg knyttet til islam er følelsesladet og vanskelig å akseptere for mange. Bruken av burka eller nikab er enda mer omstridt, på tross av at plaggene nesten ikke er i bruk i Norge (ss. 22-23 i høringsnotatet). Bruk av slike plagg oppleves av mange som fremmedgjørende, provoserende og som et uttrykk for skjulte hensikter eller religiøs ekstremisme. Dette gjelder både internt i muslimske miljøer og i storsamfunnet for øvrig. Bruken av slike plagg tilspisser forholdet mellom majoritet og minoritet på en urovekkende måte. På denne bakgrunn forstår vi hvorfor spørsmålet om forbud reises.

Et livsønsåpent samfunn

Men vi ønsker et samfunn der det er stor takhøyde for ulike religiøse uttrykk, slik bl.a. *NOU 2013: 1 Det livsønsåpne samfunn* uttrykker i sitt forslag til prinsipper for tros- og livsønsåpolitikken i Norge:

8. Alle bør akseptere å bli eksponert for andres tros- og livsønsåpraksis i det offentlige rom. (s. 18)

Høringsnotatet redegjør for relevante føringer i Norges menneskerettslige forpliktelser og drøfter forholdet mellom trosfrihet og regulering av plagg som knyttes til religiøs identitet. For departementet er det særlig viktig å fremheve dommen i den europeiske menneskerettighetsdomstol i 2014 i forbindelse med innføringen av et tilsvarende (om enn ikke likt) forbud i Frankrike i 2011 (se s. 17 ff), fordi det her gis rom for et slikt forbud uten at det går på bekostning av våre menneskerettslige forpliktelser.

Departementets høringsnotat legger avgjørende vekt på hvilke *praktiske* utfordringer disse plaggene medfører i barnehager og i utdanningsinstitusjoner: godt sosialt samvær, tilfredsstillende utvikling hos små barn og gode undervisningsforhold der samhandling, kommunikasjon og en opplevelse av trygghet står sentralt.

Kirkerådet er enig i at plagg som helt eller delvis dekker ansiktet, slik høringsnotatet definerer det, i stor grad vanskeliggjør vår tradisjonelle forståelse av god kommunikasjon. Spesielt viktig er det at relasjonen mellom barn og voksne er preget av åpenhet, tillit og møter ansikt til ansikt. Plagg som helt eller delvis dekker ansiktet vil etter vårt syn være et hinder for å bygge slik tillit og trygghet mellom barn og voksne. Kirkerådet støtter derfor høringsnotatets intensjon om å sikre god kommunikasjon både i omsorg for barn og i undervisning og veiledning.

Menneskerettighetene stadfester friheten til å gi uttrykk for sin tro og sitt livsønså privat og offentlig. Den friheten kan myndighetene bare begrense når det saklig begrunnes med at den hindrer andres friheter, helse eller sikkerhet. Vi kan ikke se at de praktiske problemene ved bruken av plagg som helt eller delvis dekker ansiktet, i Norge i dag, er av en slik art at et nasjonalt forbud er påkrevd.

Lokale og fleksible løsninger

Kirkerådet er imot innføringen av et nasjonalt forbud både av prinsipielle og praktiske årsaker – og disse to begrunnelsene henger tett sammen.

I Kirkerådets hørings svar til *NOU 2016:13 Samvittighetsfrihet i arbeidslivet*.

Høringsuttalelse fra Kirkerådet, under overskriften *Premisser for samvittighetsfrihet*, sies det:

Utredningens konklusjon er at det anbefales «en tolerant grunnholdning og smidige løsninger i møte mellom arbeidstaker og arbeidsgiver i praksis framfor ytterligere lovfesting av reservasjonsadgang, med mindre det er i et helt konkret spørsmål er helt spesielle forhold som taler for lovregulering» (s. 12). Kirkerådet støtter en slik holdning til samvittighetsspørsmål, og ønsker i samsvar med utredningen liten grad av lovregulering [...]. (s. 2 i hørings svaret, datert 01.03.2017))

I nevnte hørings svar fremgår det også hvor dyptgripende og alvorlige uttrykk for religiøs samvittighet kan være. Momenter fra hørings svaret om samvittighetsfrihet er derfor svært aktuelle for gjeldende hørings svar om forbud for visse klesplagg. Vi må ha respekt for at også bruk av religiøse plagg for enkelte er et samvittighetsspørsmål.

Kirkerådet mener at *nasjonalt* lovforbud mot visse klesplagg ikke oppfyller kriteriet til en «... tolerant grunnholdning og smidige løsninger i møte mellom ...» arbeidstaker og arbeidsgiver og – i dette tilfellet – også utdanningsinstitusjon og elev/student. Vi mener prinsipielt at slike spørsmål best finner sitt svar på «lavest mulig nivå», slik at menneskene som er involvert blir ansvarliggjort og innlemmet i løsningen dersom en konflikt oppstår. Det innebærer også at kunnskap om og kontakt med de personer dette gjelder blir forankret lokalt. Slike saker har til nå i mange tilfeller blitt løst gjennom gode samtaler og en god formidling av *hvorfor* slike enkelte plagg oppleves som problematiske.

Det er allerede behovskriterier for å nekte nikab/burka som blir brukt på flere studiesteder: identifikasjon, helse og hygiene, sikkerhet og kommunikasjon (henvisning til HiOAs forbud mot heldekkende plagg, s. 23 i høringsnotatet). Ønskes man å regulere disse kriteriene i lokale regler, er det i dag allerede rom for det. Kirkerådet har tillitt til at utdanningsinstitusjonene kan gjøre dette på en god måte. Det må etter vår vurdering sees nærmere på muligheten for at det åpnes for slik regulering også i barnehageloven (jf. s. 8 i høringsnotatet), slik at det er mulighet for lokal regulering også i barnehagene.

Mulige konsekvenser av nasjonalt forbud

Kirkerådet forstår intensjonen i forslaget om forbud mot plagg som helt eller delvis dekker ansiktet, men stiller spørsmål ved at departementet foreslår et slikt forbud når det er mangelfull forskning på *konsekvensene* av et slikt forbud – og når de få funn som er gjort antyder økt trakassering, fremmedgjøring og manglende integrering ved innføringen av slike forbud. Vi ønsker ikke tilfeller der utdanning velges bort på bakgrunn av et nasjonalt forbud. Her tror vi lokale løsninger – samtale og dialog, og i siste runde lokale regler – i større grad vil bidra til at dette *ikke* skjer.

Et annet moment som i mindre grad er belyst – og som det også mangler god dokumentasjon på – er om et nasjonalt forbud i større grad vil gjøre plagg som helt eller delvis dekker ansiktet til «symbolplagg» som brukes i protest. Det er vi ikke tjent med – og minst av alle er kvinner som eventuelt velger å bære plaggene tjent med det.

Avslutning

Kirkerådet har pekt på flere grunner, både prinsipielle og pragmatiske grunner, til at vi er imot et nasjonalt forbud. Vi vil også til slutt understreke at omfanget med bruk av heldekkende plagg er så marginalt at det i seg selv er et argument for å løse slike saker på lokalt plan og ikke løfte opp et ev. forbud på nasjonalt nivå.

Forslaget om et nasjonalt forbud mot plagg som helt eller delvis dekker ansiktet, viser nok en gang at vi må legge til rette for god dialog tros- og livssynssamfunnene imellom, men i enda større grad at de samme samfunnenes kompetanse blir brukt av samfunnet for øvrig.

Kirkerådet er imot et nasjonalt forbud mot plagg som helt eller delvis dekker ansiktet og legger til grunn at slike saker kan løses lokalt i den enkelte barnehage eller utdanningsinstitusjon.

Vedtatt mot 1 stemme.